

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет дошкільної і технологічної освіти
Кафедра дошкільної освіти

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

_____ Ковшар О. В.

«__» _____ 20__ р.

Реєстраційний № _____

«__» _____ 20__ р.

БУДІВЕЛЬНО-КОНСТРУКТИВНІ ІГРИ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ
ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ. ПРЕЗЕНТАЦІЯ БУДІВЕЛЬНО-
КОНСТРУКТИВНИХ ІГОР

Кваліфікаційна робота
студентки групи ЗДОм-22
ступінь вищої освіти «магістр»
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
Богдан Наталі Олександрівни

Керівник кандидат філологічних наук,
доцент Іншакова І. Є.

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS __ Кількість балів _____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ БУДІВЕЛЬНО- КОНСТРУКТИВНИХ ІГОР ЯК ЗАСОБУ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ.....	6
1.1. Зміст поняття «будівельно-конструктивні ігри» в наукових працях.....	6
1.2. Будівельно-конструктивні ігри як ефективний засіб підготовки дітей до школи.....	14
1.3. Педагогічні умови й технології використання будівельно- конструктивних ігор під час підготовки дітей до школи.....	26
Висновки до першого розділу.....	32
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ БУДІВЕЛЬНО-КОНСТРУКТИВНИХ ІГОР ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ.....	33
2.1. Особливості використання будівельно-конструктивних ігор як засобу підготовки дітей до школи.....	33
2.2. Методичні рекомендації щодо використання будівельно- конструктивних ігор під час підготовки дітей до школи.....	39
2.3. Презентація будівельно-конструктивних ігор.....	44
Висновки до другого розділу.....	49
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	54

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному інформаційно-технологічному суспільстві особливого значення набуває формування гармонійної та всебічно розвиненої особистості, яка характеризується високим рівнем інтелектуального розвитку, відповідним рівнем етичної культури, конструктивною поведінкою, самосвідомістю та почуттям відповідальності.

Дошкільний вік – унікальний і неповторний період у житті дитини з точки зору розвитку її особистості. У цей час закладаються основи для творчого сприйняття світу, сповненого чудес і таємниць. Дошкільний вік характеризується інтенсивним фізичним і психічним розвитком, становленням компетентності та особистості дитини, активним засвоєнням суспільно вироблених правил і норм поведінки [36].

Провідним видом діяльності дітей дошкільного віку є гра, яка відіграє важливу роль у формуванні особистості дитини. Проте, незважаючи на численність наукових праць із проблеми щодо впливу гри на формування особистості дитини-дошкільника, недостатньо вивченими нині є будівельно-конструктивні ігри, які будучи захоплюючим заняттям для дитини, є ефективним засобом формування особистості.

Саме будівельно-конструктивні ігри надають можливості для повноцінного розвитку дитини. Під час ігор з наборами для творчості та будівельними матеріалами, діти не лише розважаються, а й активно пізнають світ, розвивають уміння планувати та контролювати власну діяльність. Коли дошкільники беруть участь у таких іграх, у них підвищується самооцінка, розвивається наполегливість, прагнення до досягнення та низка мотиваційних навичок. Такі ігри розвивають логічне мислення, навички планування та прогнозування.

Проблему ігрової діяльності дітей дошкільного віку активно вивчають видатні зарубіжні та вітчизняні педагоги і розкривають її за такими

напрямами: роль гри у психологічному розвитку дитини; визначне місце ігрової діяльності в розвитку та вихованні дошкільника (А. Бондаренко, Н. Гавриш, Т. Піроженко); значення гри в навчально-пізнавальній діяльності (А. Богуш, Н. Бібік, Г. Костюк, О. Савченко); особливості педагогічного керівництва ігровою діяльністю дошкільнят (Л. Артемова, А. Бурова, Н. Гавриш, Н. Кудикіна); роль гри в соціалізації особистості дитини (В. Захарченко, Г. Костюк, Т. Маркова); роль гри в підготовці дитини до навчання в школі (Г. Тарасенко).

Мета дослідження – дослідити будівельно-конструктивні ігри як ефективний і результативний засіб підготовки дітей до школи.

Поставлена мета зумовила розв'язання таких **завдань**:

– вивчити зміст поняття «будівельно-конструктивні ігри» в наукових працях;

– дослідити будівельно-конструктивні ігри як ефективний засіб підготовки дітей до школи;

– проаналізувати педагогічні умови й технології використання будівельно-конструктивних ігор під час підготовки дітей до школи;

– визначити особливості використання будівельно-конструктивних ігор як засобу підготовки дітей до школи

– розробити методичні рекомендації щодо використання будівельно-конструктивних ігор під час підготовки дітей до школи, презентувати систему будівельно-конструктивних ігор.

Об'єкт дослідження – процес ігрової діяльності дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження – будівельно-конструктивні ігри як ефективний засіб підготовки дітей до школи.

Під час дослідження використано низку **методів**: аналіз і синтез наукових і навчально-методичних джерел та їх систематизація, спостереження й аналіз педагогічного досвіду, порівняння та узагальнення здобутих результатів.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретична і практична цінність роботи полягає у вивченні ефективності та результативності застосування будівельно-конструктивних ігор під час підготовки дітей до школи.

Апробація результатів дослідження. Матеріали кваліфікаційної роботи були висвітлені на III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Дошкільна освіта : проблеми, пошуки, інновації» (11-12 травня 2023 р.). Випуск 14 та на V Міжнародній науково-практичній конференції «GRUNDLAGEN DER MODERNEN WISSENSCHAFTLICHEN FORSCHUNG» 27.10.2023 Цюрих, СШЕ.

Структура роботи. Кваліфікаційна роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел, що містить 70 позицій. Загальний обсяг роботи – 61 сторінка. Збірку будівельно-конструктивних ігор укладено на 21 сторінці.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ БУДІВЕЛЬНО- КОНСТРУКТИВНИХ ІГОР ЯК ЗАСОБУ ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ

1.1. Зміст поняття «будівельно-конструктивні ігри» в наукових працях

Гра – це найпростіший вид діяльності, у якому дитина формується як особистість і є суб'єктом діяльності. Метою гри є сам процес, через який проявляється дитяча активність. У психічному розвитку дітей гра допомагає навчитися виконувати роботу дорослих у зрозумілій для них формі. Дитина імітує діяльність дорослого і замінює обраний об'єкт її символом [6].

Гра, як вид діяльності, спрямована на пізнання навколишнього світу, оскільки в ній дитина активно відображає поведінку з життя близьких людей: наслідує організацію побуту, повсякденну працю і т. ін. У грі дитина прагне брати активну участь у житті і праці дорослих, їх практичній діяльності і взаємостосунках.

За допомогою гри діти вчаться комунікувати, створюючи зв'язок між тим, що вони переживають, і словами та виразами, пов'язаними з цими переживаннями. Врешті-решт, вони зможуть застосовувати ці вирази та слова до інших подій у житті та в інших контекстах [65].

Гра – це «засіб уточнення й закріплення знань, засіб переходу від незнання і неточного знання до повного знання, це активна мислинцева діяльність і діяльність, яка не тільки відображає, а й активно перетворює навколишнє середовище» [11, с. 82]

К. Щербакова наголошує, що «як і будь-який інший вид діяльності, ігри мають відповідний зміст і власні засоби реалізації, в результаті чого: засвоюються знання про людей, їхню поведінку, стосунки та переживання, формуються образи, мовлення, емоції та їхнє відображення в поведінці

дитини» [69, с. 244].

К. Крутій, І. Деснова та М. Замелюк вважають, що «різні форми гри призводять до позитивних соціальних, емоційних, фізичних і когнітивних результатів, дозволяючи дітям не тільки бути щасливими і здоровими сьогодні, але й розвивати такі навички, як креативність, здатність до працевлаштування та навчання впродовж усього життя» [32, с. 124]. Ігровий досвід також сприяє розвитку знань дітей про світ, включаючи читання, письмо, математику та інші навички, як-от мотивація та любов до праці (передумова для подальшої освіти).

У сучасній психолого-педагогічній літературі існує чимало різних підходів до класифікації дитячих ігор. Зокрема, у дошкільній педагогіці зазвичай використовують такі категорії ігор: творчі ігри: режисерські, сюжетно-рольові ігри (сімейні, побутові, суспільні), будівельно-конструктивні ігри, ігри на літературну тематику (драматизація, інсценування), ігри за правилами: рухливі ігри (великі, середні та малорухливі ігри, сюжетні; ігри з предметами, ігри зі спрямованими руховими діями, ігри-естафети), дидактичні ігри (словесні ігри, ігри з іграшками, настільно-друковані, друковані ігри), окрему групу становлять народні ігри (забави, рухливі, дидактичні та обрядові) [43].

Освітнім напрямом «Гра дитини» ігровий процес визначено як сферу спонтанного розвитку дитини, що потребує збагаченого ігрового середовища та педагогічної підтримки дорослих. Тому класифікація ігор відображає ступінь активності та свободи дитини в організації ігрової діяльності. Перша група ігор: самодіяльна вільна гра (експериментальні ігри, сюжетно-показові ігри, рольові ігри, режисерські ігри, театралізовані ігри). Друга група: з навчальною метою (сюжетно-дидактичні ігри, дидактичні ігри (словесні ігри, ігри з іграшками, настільно-друковані ігри), рухливі ігри, конструктивні ігри, будівельні ігри), з метою організації дозвілля (інтелектуальні ігри, карнавальні ігри, обрядові ігри, театралізовані ігри, хороводні ігри, (ігри з прапорцями) [4].

А. Богуш та Н. Гавриш трактують, що «ігри дітей розрізняються за змістом, за характером, за тим місцем, яке вони займають у життєдіяльності дітей. Це сюжетно-рольові ігри, ігри з правилами, рухливі ігри, творчі, режисерські, ігри-драматизації, будівельні, дидактичні ігри тощо» [11, с. 82].

За класифікацією Т. Дуткевич, «ігри дошкільників поділяють на види з урахуванням різних ознак. Наприклад, найбільш поширена класифікація ігор складається з предметно-маніпулятивних, імітаційних (сюжетно-рольових), будівельно-конструктивних та режисерських (комбінаційних) ігор [25, с.110].

На думку К. Крутій, І. Деснової та М. Замелюк, є сенс класифікувати ігри за ступенем дітьми або дорослими. Зокрема, щоб розмежувати поняття «ініціатива суб'єкта гри» та «ініціатор гри», дослідники пропонують таку класифікацію ігор. «До першої групи належать самодіяльні, вільні, ініційовані дитиною (дітьми) ігри. Тобто предметні ігри, сюжетно-рольові ігри, сюжетно-рольові ігри, ігри-інсценізації, театралізовані ігри та ігри-експерименти (з використанням природних об'єктів, явищ, матеріалів, тварин, іграшок та предметів). До другої групи належать ігри, організовані з ініціативи дорослих з навчальною метою. Це дидактичні ігри (словесні ігри, ігри з іграшками, настільні ігри, ігри з друкованою продукцією), рухливі ігри, конструктивні ігри, будівельні ігри та ігри, що впливають з історично сформованих традицій народу (народні ігри)» [32, с. 125].

Т. Поніманська визначає будівельно-конструкційні ігри як «різновид творчої гри, оскільки, крім певних знань, моторних, сенсорних навичок, моральних і вольових якостей, вони потребують активної роботи дитячої уваги, нешаблонного мислення, вміння знаходити оригінальні рішення, ініціативно діяти у незвичних ситуаціях» [43, с. 96]. У будівельно-конструктивних іграх ці якості динамічно розвиваються дітьми і випробовуються в контексті співпраці та взаємодії.

На думку В. Сухар, ці ігри розвивають моторику, сприяють удосконаленню розумового апарату, виховують самостійність, допитливість, творчу спрямованість особистості, виховують працьовитість і

цілеспрямованість [59, с. 3]. Будівельно-конструктивні ігри забезпечують розвиток у дитини творчості, мислення, просторової уяви, що лежать в основі конструкторської діяльності.

Будівельно-конструктивні ігри вважаються різновидом творчих ігор. Це пов'язано з тим, що в них, окрім певних знань, умінь, рухових і сенсорних здібностей, а також морально-вольових якостей, повинна активно вправлятися дитяча уява, здатність нестандартно мислити, знаходити оригінальні та творчі рішення, позитивно поводитися в нестандартних ситуаціях [26].

Т. Дуткевич вважає, що «до найпоширеніших творчих ігор для дітей дошкільного віку належать будівельні ігри, в яких розвиток певного сюжету пов'язаний з діями з предметами по будівництву та конструюванню з допоміжних матеріалів за допомогою кубиків, конструкторів, піску, глини, камінців тощо» [25, с. 112]. Такі ігри дають змогу дітям дошкільного віку імітувати трудову діяльність дорослих і вивчати властивості різних будівельних матеріалів, способи з'єднання частин і деталей та їх гармонійні взаємозв'язки. Тому будівельні ігри мають великий потенціал для розвитку інтелекту і творчих здібностей дошкільників.

Будівельно-конструктивна гра зазвичай включає роботу з різними матеріалами, будування чи конструювання чогось, складання, малювання та пошук комбінацій, які працюватимуть найкраще. Коли ваша дитина буде башту з блоків конструктора чи викопує тунель у піску – це будівельно-конструктивна гра [65].

Будівельно-конструктивні ігри тісно пов'язані із сюжетно-рольовими. К. Щербакова звертає увагу на те, що «будівельні ігри зазвичай відбуваються на ранніх стадіях розвитку рольової гри, іноді за допомогою пропозицій дорослих, які надають дитині відповідні атрибути та сюжетні іграшки, що дають їй змогу реалізувати раніше засвоєні дорослими плани дій. Крім того, емоційне ставлення дитини до гри з іграшками або відтворення певних ситуацій може призвести до прийняття ролі. Роль не обов'язково має бути

конкретною людиною, взятою з життя. Діти часто формують образ ролі не усвідомлено з низки спостережень, а трансформуючи та доповнюючи їх» [69, с. 246].

Побудова споруд чи інших конструкцій є засобом втілення ігрового задуму. Іноді будівлю споруджують задля подальшої рольової гри. Наприклад, діти будують потяг і вокзали, а потім розвивають сюжет гри «Подорож Україною».

Будь-яка конструкція може стати як приводом для розвитку сюжету, так і необхідною частиною оточення (наприклад, побудувавши казковий будиночок, діти починають гру в «казку»). Потреба у створенні будівлі може виникнути і під час самої гри. У цьому випадку діти переключають увагу на будівництво, по завершенню якого продовжують розпочату гру. Відтак, будівельно-конструктивна гра може перетворитися на власне рольову.

О. Самборська зауважує, що «будівельно-конструктивні ігри допомагають дошкільникам закріплювати та розвивати конструктивні навички, формувати творче мислення, підвищувати компетентність та розвивати естетичні бажання. Ці ігри вчать дітей працювати в команді, справедливо розподіляти обов'язки та будівельні матеріали, спільно реалізовувати групові ідеї, цінувати результати роботи однолітків та планувати наступну роботу» [52].

Термін «будівельно-конструктивні ігри» з'явився відносно недавно. Особливістю цих ігор є те, що вони ґрунтуються на конструктивних уміннях і навичках, а отже, ближчі до творчої практичної діяльності дітей, особливо до будівництва, аніж будь-які інші дитячі ігри.

Будівельні ігри – вид ігор, у яких розвиток певного сюжету пов'язаний з дією об'єктів для будівництва та конструювання з допоміжних матеріалів за допомогою кубиків, конструкторів, піску, глини, каміння тощо [25, с. 401].

Дослідники акцентують, що найголовніше, що здійснюють будівельні ігри – це розвивають у дітей конструктивну творчість та інтерес до техніки. Ігри з будівельними матеріалами дарують дітям емоційне задоволення, дають

можливість відчувати радість від розв'язання різноманітних будівельних завдань, зміцнюють упевненість у власних силах і розвивають самооцінку. Завдяки постійним тренуванням рухи дітей стають більш точними, швидкими і вправними, легко контролюються на око, поліпшується м'язова координація. Знайомство з будівлями, спорудами та пам'ятками архітектури розвиває в дітей дошкільного віку архітектурний смак та інтерес.

Будівельно-конструкційні ігри, порівняно з іншими видами ігор, є найближчими до праці дорослих. Науковці визначають їх своєрідним містком між ігровою та конструктивною діяльністю, тому їх розвиток повинен супроводжуватися спеціально створеними умовами для гри, а також наявністю відповідних матеріалів. Завдання вихователя – брати участь у динаміці творчого начала в грі, сприяти розвитку конкретних ігрових навичок і збагачувати ідеї та враження, які діти можуть відобразити у своїй грі.

У теорії і практиці дошкільного виховання склалося кілька видів конструювання, яким повинні оволодіти діти:

- конструювання за зразком (у всіх вікових групах);
- конструювання на певну тему (спрямовує дитину на виконання творчих завдань, але межі обмежені темою);
- конструювання за власним задумом (складний вид конструювання, у якому дитина самостійно розв'язує всі завдання);
- конструювання за умовами (коли у формулюванні до конструювання задаються певні параметри і дитина самостійно будує конструкцію, виходячи з цих параметрів);
- конструювання за зразком – дитина спочатку аналізує модель, виділяє основні частини, а потім підбирає форми, необхідні для відтворення предмета [26].

На думку А. Богуш та Н. Гавриш, у процесі конструктивної діяльності в дітей розвиваються уявлення та розумові процеси, пов'язані з аналізом, синтезом та узагальненням. Конструктивна діяльність вимагає від дитини

обстеження об'єкта, виділення його окремих частин, визначення характеру його будови та зв'язків між окремими елементами. Під час цієї діяльності в дошкільників розвиваються такі функції, як планування, контроль і прогнозування [11, с. 36].

Будівельно-конструктивні ігри належать до групи творчих ігор. Вони певним чином схожі з сюжетно-рольовою грою і розглядаються деякими дослідниками як її різновид. Наприклад, у програмах для дошкільних установ їх відносять до розділу сюжетно-рольових ігор. І, дійсно, у них одне джерело – навколишнє життя, і об'єднуються діти на основі спільних інтересів, спільної діяльності і обидва види ігор є колективними за своєю суттю.

Однак існують вагомі відмінності між будівельними та сюжетно-рольовими іграми. У сюжетно-рольових іграх, перш за все, відображаються різні явища та аналізуються стосунки між людьми. Натомість у будівельних іграх найважливіше – розвивати конструктивну творчість дітей та інтерес до техніки.

Будівельні та рольові ігри тісно пов'язані між собою. Якщо гра «сім'я» розвивається в побудованих «кімнатах», то в побудованих «приміщеннях» відкриваються «магазини» та «лікарня». Поєднання сюжетно-рольових і будівельних ігор дає змогу дітям дошкільного віку більш комплексно осмислювати життя людей і моделювати загальний процес, у якому виділяються окремі етапи [25].

Особливість ігор з будівельними матеріалами полягає в тому, що вони вимагають спеціальної підготовки для набуття композиційних навичок на заняттях. Без стійких композиційних навичок гра залишається на рівні маніпуляцій. Будівельно-конструктивні ігри ґрунтуються на діяльності дітей, які використовують і грають з різними матеріалами, щоб відобразити навколишнє життя в різних будівлях. Як і інші творчі ігри, ця гра має структурні елементи – мотивацію, ігровий задум, ролі, правила, ігрові дії та результати [26].

Т. Дуткевич визначає, що «основна відмінність між будівельними та сюжетно-рольовими іграми полягає в їхньому змісті. Якщо будівельні ігри є предметними, то рольові – комунікативними і моделюють стосунки між людьми, які грають різні ролі. Для дітей дошкільного віку відмінності між будівельними та сюжетно-рольовими іграми менш очевидні. Будівельні ігри розвиваються як сюжетно-рольові ігри з сюжетом і розподілом ролей. Водночас будівельні ігри мають спільні риси з продуктивною діяльністю дітей дошкільного віку» [25, с.112].

У зміст будь-якої будівельної гри закладено те чи те розумове завдання, для розв'язання якого потрібен попередній аналіз: у якій послідовності виконувати дії, який матеріал потрібен для створення визначеної конструкції і т. ін. Такі розумові операції сприяють розвитку конструктивного мислення, умінню створювати моделі різних будівель, розширюють знання дошкільників про розмір, форму, колір та величину.

Для будівельно-конструктивних ігор у дошкільних закладах широко використовуються не тільки будівельні, а й природні матеріали, як-от: сніг, вода, пісок, камінчики, шишки, гілки тощо. Будівельно-конструктивні ігри з природного матеріалу розвивають у дітей творчість, конструктивне мислення, художній смак.

В історії педагогіки ігри з будівельним матеріалом представлені в багатьох системах виховання дітей дошкільного віку, також цей вид гри досить добре вивчений у вітчизняній дошкільній педагогіці. Поняттям «будівельно-конструктивна гра» оперують порівняно недавно, однією з головних особливостей таких ігор є те, що вони ґрунтуються на конструктивних навичках і вміннях, і, як наслідок, такі ігри ближчі до творчої практичної діяльності дітей, особливо до конструювання, аніж будь-які інші дитячі ігри.

Наукові розвідки засвідчують, що освітня цінність будівельно-конструктивних ігор полягає в тому, що вони є самодіяльними іграми, у яких діти старшого дошкільного віку самостійно вигадують і творчо реалізують

ігровий зміст. При цьому діти можуть демонструвати свої знання, вміння та навички, відтворювати свої враження, вирішувати різноманітні проблеми та завдання, засвоювати загальнолюдські морально-етичні норми, набувати досвіду взаємодії з дорослими та однолітками.

Для того, щоб розвивати і розширювати зміст будівельно-конструктивної гри для дошкільнят різного віку, необхідно навчати дітей навичкам конструювання на спеціальних заняттях з конструювання та у вільний час.

1.2. Будівельно-конструктивні ігри як ефективний засіб підготовки дітей до школи

У наш час вимоги до дітей дошкільного віку напередодні їх вступу до школи значно зросли. Зокрема, велике значення має розвиток мотиваційної сфери дошкільнят, оскільки вона визначає їхню здатність до пізнавальної діяльності та включає в себе широке коло питань, пов'язаних із загальним ставленням до школи. У нормативних документах, зокрема в Базовому компоненті дошкільної освіти України, цей напрям розвитку особистості визначено пріоритетним. У контексті готовності до школи сучасні науковці активно вивчають фактори розвитку, які сприяють формуванню позитивного ставлення до мотиваційної сфери та школи у дітей дошкільного віку, дітей віком 5-6 років. Особливо важливим є використання ігор у дошкільних закладах для формування у дітей позитивного ставлення до школи [3, с. 9].

Г. Беленька стверджує, що «навчальна діяльність дітей закладена в грі. Діти дошкільного та молодшого шкільного віку починають вчитися через гру. Навчання розглядається як рольова гра з правилами. Дотримуючись правил, діти мимоволі опановують базову навчальну поведінку. Дорослі, однак, підходять до навчання інакше, ніж до гри. Поступово діти також змінюють своє ставлення до навчання» [6]. На думку дослідниці, «педагоги

повинні розвивати самостійну, активну та вдумливу особистість з першого заняття. Перспективним способом підготовки активних здобувачів освіти та озброєння їх необхідними навичками є впровадження активних форм і методів навчання» [6].

Будівельно-конструктивним іграм присвячено низку наукових розвідок, у яких дослідники визначають їх як ефективний засіб підготовки дітей до школи. Вплив будівельних ігор на формування особистості дошкільника виявляється через інформаційно-змістовий, емоційно-ціннісний і поведінковий компоненти. Підставою для оцінки рівнів цієї вихованості є когнітивний, емоційно-почуттєвий і діяльнісний критерії.

Так, у науковій статті, присвяченій дослідженню будівельно-конструктивних ігор як засобу педагогічного впливу на формування особистості дошкільника, К. Михайлова, А. Микуліна та Н. Волошин висвітлюють проблему впливу будівельно-конструктивних ігор на розвиток особистості дитини дошкільного віку та аналізують педагогічні умови організації і керівництва будівельно-конструктивними іграми як засобом розвитку особистості дітей дошкільного віку. Зокрема, автори зазначають, що «будівельно-конструктивні ігри мають великий потенціал для повноцінного розвитку дітей, вони сприяють підвищенню впевненості дитини в собі, розвитку наполегливості, прагнення до досягнень і формуванню різноманітних мотивацій. В іграх з будівельними матеріалами дошкільнята не тільки весело проводять час, а й активно пізнають світ, розвивають уміння планувати і контролювати власну діяльність» [36, с. 149].

А. Федорович та Л. Савченко, досліджуючи конструювання як засіб розвитку мислення дітей дошкільного віку, підкреслюють, що участь дітей дошкільного віку в конструктивній діяльності є вагомим чинником розвитку їх мислення. Дослідниці аналізують специфіку вдосконалення різних форм мислення: наочно-дійового, наочно-образного та словесно-логічного в період дошкільного дитинства; визначають ключові прийоми навчання, а також види конструювання залежно від матеріалів, виду діяльності (за зразком; за

задумом; за моделлю; за простими кресленнями, наочними схемами; за умовами; тематичне; каркасне; вільне (творче)), окреслюють їхній вплив на розумовий розвиток дошкільника [63, с. 63].

Аналізуючи вплив конструктивних ігор на розвиток логічного мислення дітей старшого дошкільного віку, О. Шперкач зазначає, що «будівельно-конструктивні ігри є одним з найулюбленіших видів ігор у дітей дошкільного віку. Конструювання – це будівельно-конструктивна гра, яка надає чудову можливість для всебічного розвитку дитини. У процесі гри з конструкторами та будівельними матеріалами діти не тільки отримують задоволення, а й активно пізнають світ, розвивають уміння планувати та контролювати власну діяльність. Участь дітей дошкільного віку в таких іграх призводить до розвитку впевненості в собі, наполегливості, прагнення до успіху і різних мотиваційних факторів. Такі ігри розвивають такі навички мислення, як планування, прогнозування, оцінка ймовірності успіху та вибір між варіантами. А це, як відомо, є невід'ємною складовою успішного навчання в школі [68].

З. Мацюк у науковій праці, присвяченій використанню корекційно-розвивальних можливостей будівельно-конструктивної гри в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, підкреслює, що «однією з головних умов оновлення освітньої системи є участь у навчальному процесі через гру. У наш час роботи з конструювання значно розширюють зміст освітнього процесу та його корекційно-розвивальні можливості» [34, с. 221]. Дослідниця наголошує, що «спосіб чуттєвого сприйняття, уміння визначати властивості та якості об'єктів формується в процесі структурування гри. Гра розвиває вміння цілеспрямовано обстежувати предмети і споруди, подумки розбирати їх, порівнювати, знаходити схожість і відмінності, робити висновки і узагальнення, виділяти основні структурні елементи, від яких залежить облаштування інших об'єктів. Усе це сприяє формуванню інтелектуальної готовності дитини до школи» [34, с. 223].

На думку С. Цьомах, яка вивчає мовленнєвий розвиток дітей старшого

дошкільного віку засобами технології ЛЕГО, «конструктор дає дітям можливість вчитися комунікативним навичкам безпосередньо під час гри, а мовлення розвивається природним чином. Використання Lego також сприяє розвитку мислення, творчості, інтелекту, уяви та винахідливості, розвиває концентрацію уваги, вміння працювати з іншими і, найголовніше, впевненість у собі» [64, с. 286]. Також дослідниця звертає увагу на те, що «використання наборів для рукоділля допомагає дітям розвивати комунікативні навички, покращувати мислення та мовлення, а також розуміти навколишній світ. Крім того, діти можуть розвивати свій творчий потенціал і підвищувати свою соціальну адаптованість» [64, с. 288].

Думку дослідниці розділяють Н. Горобаха та О. Зух, які зауважують, що «конструювання – важливий спосіб розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку. Сучасні діти використовують папір, різні будівельні матеріали та природні матеріали для виготовлення виробів. Особливо діти люблять використовувати LEGO-конструктор, який має перевагу перед іншими будівельними матеріалами в тому, що він яскравий, барвистий і багатофункціональний» [20, с. 24].

Ю. Коробко та А. Ніколенко, досліджуючи творчу гру, як засіб соціалізації дітей старшого дошкільного віку на етапі підготовки до школи, підкреслюють важливість соціуму, в якому формується особистість, відтак його потрібно розуміти не лише як оточення, але й як систему можливостей, вимог та очікувань. Дошкільнята найефективніше розвивають свої соціальні навички під час творчої гри. Під час рольових, сюжетно-рольових та драматичних ігор діти вчаться взаємодіяти з однолітками та наслідувати поведінку дорослих, з якими вони перебувають поруч [30, с. 44].

Дослідниці зауважують, що використання рольових, сюжетно-рольових та театралізованих ігор не лише створює позитивну атмосферу в дитячих колективах, а й дає змогу розвивати нові моделі поведінки в суспільстві. Діти грають у творчі ігри в малих групах, іноді залучаючи дорослих, встановлюючи власні правила та розігруючи історію свого життя.

Наприклад, діти старшого дошкільного віку надають перевагу рольовим іграм типу «Школа» або «Буфет», будівельним іграм типу «Моє місто», театралізованим іграм та інсценізаціям за мотивами казок В. Сухомлинського, В. Нестайка та інших [30, с. 45].

Рольові ігри з будівельним матеріалом як засіб соціалізації дітей старшого дошкільного віку вивчає К. Щербакова. У своїй науковій розвідці дослідниця описує особливості сюжетно-рольових ігор дітей старшого дошкільного віку з будівельним матеріалом. На основі ретроспективного аналізу даних останніх публікацій та власних досліджень К. Щербакова зосереджує увагу на структурі та змісті будівельних ігор, їхньому впливі на адаптивний розвиток дітей та особливо на формування соціальної та поведінкової компетентностей. У цьому контексті особливе місце дослідниця відводить будівельним іграм [69].

С. Чорна, яка досліджує формування економічної компетентності старших дошкільнят у сюжетно-рольових творчих іграх, стверджує, що будівельні ігри особливо важливі для економічного та соціального виховання дітей дошкільного віку; діти осмислюють своє оточення в різних будівлях і набувають навичок економного використання матеріалів. Освітній і розвиваючий вплив будівельних ігор полягає в тому, що вони дають можливість дітям оволодіти методами будівництва, розвивають конструктивне та економічне мислення, збагачують мову і сприяють зміцненню дружніх стосунків між дошкільнятами [66].

На думку Г. Беленької «у розвивальному та виховному плані найважливішими є довготривалі сюжетно-рольові чи будівельні ігри, у які діти можуть грати протягом кількох днів» [6]. Однак цей тип гри вимагає оформлення ігрової зони, наприклад, для побудови конструкцій та розміщення іграшок. Для того, щоб гра продовжилася наступного дня, ігрове місце має бути в тому ж стані, у якому діти залишили його напередодні. Саме тут інтереси дітей зіштовхуються з вимогами дорослих, які вимагають, щоб усі іграшки були покладені на свої місця. Якщо ігровий простір порушується,

гра переривається. Тому дорослим слід бути обережними, висловлюючи свої вимоги дітям, розрізняючи безлад і спеціально створені дитиною зони. Якщо необхідно прибрати, включіть це в ігрову історію.

Дослідники описують основний тип конструювання на занятті як побудову на основі алгоритму, що надається у вигляді моделей і мови вихователя. Це допомагає дітям засвоїти та закріпити базові навички конструювання і вчить їх працювати в тому ж темпі, що й інші діти. Конструювання визначається як творчий вид діяльності, у якому акцент робиться на вивченні особливостей функціонування моделі, використанні базових будівельних технік і типів з'єднань та їх належному застосуванні під час роботи над виробом. Оскільки цей вид конструювання є найскладнішим, вихователі повинні поступово орієнтувати дітей на нього. Потрібно відштовхуватися від готових виробів (такі вироби виконуються майже на кожному занятті), будувати невеликі конструкції (дерева, столи, дивани, сходи тощо) для рольових ігор, виготовляти вироби за аналогією (наприклад, будувати власний будинок за допомогою технік, які використовувалися на попередньому занятті), використовувати під час конструювання прийоми, які раніше не використовувалися, а також будувати нові конструкції, які ніколи раніше не будувалися [57].

Тип техніки, що використовується педагогом, залежить від складності конструкції, способу складання деталей і здібностей дитини. Наприклад, складання моделей часто використовується на заняттях для всіх вікових груп. В одних випадках вихователь демонструє приклад і процес складання, в інших – тільки приклад, а дошкільники повинні зрозуміти послідовність виконання завдань самостійно. Педагоги також можуть надати недобудовану будівлю і продемонструвати лише новий спосіб будівництва, а діти можуть побудувати її самостійно. Таким чином збагачується будівельний досвід дошкільнят, розвивається їхня конструктивна творчість, увага, точність сприйняття та вміння аналізувати споруди.

Конструювання на основі представлених моделей готує дітей до

побудови об'єктів різними способами в заданій темі відповідно до умов, запропонованих вихователем. Цей тип складання є важчим для дітей, оскільки вони не копіюють моделі, а маніпулюють з ними, використовуючи свої знання про те, як будувати об'єкти, та загальні уявлення про об'єкти.

У конструюванні за зразком дітям демонструють приклади конструкцій, складених з деталей будівельних матеріалів, а вихователь показує, як їх можна сконструювати. Діти розглядають об'єкти, досліджують їхні характерні особливості (форму, колір, пропорції, просторове розташування) та розвивають уміння визначати деталі цих об'єктів та їхні складові з точки зору їхніх конструктивних властивостей (стійкість, рівновага тощо) [60, с. 308].

Під час проектування за власними ідеями діти самостійно розв'язують усі завдання, застосовують набуті навички та використовують свою творчу ініціативу для створення образу. На думку дослідників, здатність генерувати дизайнерські ідеї розвивається в процесі вираження просторового уявлення, вивчення будівельних матеріалів і фотографій будівель, вибору будівельних матеріалів і роздумів про те, як їх використовувати.

Розвитку творчої конструктивної діяльності сприяє використання методів моделювання. Для цього дітям пропонується самостійно відтворити модель будівлі, у якій приховані обриси складових частин (наприклад, будівля, виготовлена педагогом і обклеєна папером). Це вимагає складних розумових дій (наприклад, аналізу, комбінування геометричних фігур, переміщення однієї відносно іншої тощо).

Як слушно зауважують А. Федорович та Л. Савченко, «конструктивна діяльність дошкільників не тільки захоплива, але й корисна, оскільки надає надзвичайно широкі можливості для розвитку мислення» [63, с. 68]. Створюючи будь-які конструкції, діти працюють з різними деталями та інструментами, що допомагає їм розвивати дрібну моторику та окомір. Робота з різними типами матеріалів, плоскими геометричними формами, папером і дрібними деталями спонукає дітей думати, аналізувати,

порівнювати і знаходити шляхи розв'язання проблем і завдань.

Процес конструювання в іграх сприяє активному сприйняттю дітьми навколишнього світу, при цьому важливим є успішний розвиток будівельних навичок. Для цього слід збагачувати уявлення дошкільнят шляхом свідомого спостереження за процесом будівництва та готовою конструкцією, використовуючи вербальні та візуальні (фотографії та схематичні малюнки) засоби.

Будівельно-конструкційні ігри розвивають низку розумових здібностей дітей дошкільного віку. Це, зокрема, здатність свідомо обстежувати предмети і конструкції, подумки розділяти і порівнювати їх, виявляти схожість і відмінності, робити висновки та узагальнення, виділяти основні структурні елементи, від яких залежить розташування інших речей. У цьому процесі дошкільники усвідомлюють сенсорні критерії (геометричні форми, системи тіл, просторові відношення, кольори тощо) і починають самостійно оволодівати узагальненими способами формування подібних структур за різних умов. Ці умови можуть бути задані вихователем (будівництво мосту, по якому можна переправитися на човні) або підказані самою грою. Ігри з будівельними матеріалами стимулюють розвиток психічних процесів дітей (сприйняття, пам'ять, мислення, уява, спостережливість) і формують інтерес до техніки.

Будівельні ігри мають багато спільного з трудовою діяльністю і сприяють розвитку в дошкільнят навичок цілепокладання та планування послідовності дій, здатності вибирати необхідні матеріали, оцінювати результати праці (свої і чужі) і творчо реалізовувати ігрові задуми. Беручи участь у грі, діти пояснюють свої дії, обговорюють свої ідеї, мотивують пропозиції та домовляються про спільну роботу. Систематична участь у будівельних іграх збагачує досвід дитини та розвиває такі морально-вольові якості, як-от: працелюбність, самостійність, організованість, відповідальність, ініціативність, комунікабельність, уміння доводити справу до кінця, долати труднощі та уважно слухати пояснення педагога.

Будівельно-конструктивні ігри сприяють розвитку дитячої творчості, мислення та просторової уяви і формують основу для дизайнерської діяльності.

Як ефективний засіб підготовки дошкільників до школи будівельно-конструктивні ігри виконують низку функцій, зокрема, вони:

- формують позитивні стосунки між однолітками;
- розвивають взаєморозуміння
- учать дітей бути уважними до інших;
- учать спілкуватися з однолітками та дорослими;
- розвивають знання про кольори, розміри та форми.

За допомогою будівельно-конструктивних ігор діти розвивають інтерес до технологій і вчаться доводити розпочату справу до кінця. Діти дізнаються про результати та переваги роботи в групах. Вони розвивають конструктивне мислення та вміння будувати різні моделі.

Під час будівельних ігор педагоги вчать дітей спостерігати, розрізняти, порівнювати, запам'ятовувати, відтворювати будівельні прийоми та концентрувати увагу на серії дій. Діти дізнаються, як відбувається будівництво, вчаться планувати свою роботу, уявляти її як єдине ціле, аналізувати та синтезувати, використовувати свою уяву. Під керівництвом дорослого дошкільнята засвоюють точний словниковий запас (багату мову) для опису назв геометричних об'єктів і просторових відношень (високий – низький, правий – лівий, вгору – вниз, довгий – короткий) [26].

Слід зазначити, що будівельно-конструктивні ігри викликають у дітей різноманітну рухову активність і розвивають координацію рухів. Особливо важливим є розвиток дрібних м'язів рук та окоміру. З'єднуючи великі деталі в будівлю, діти докладають фізичних зусиль, проявляють витримку і витривалість.

Дітей дошкільного віку потрібно вчити дбайливо ставитися до будівель і споруд, збудованих їхніми однолітками. Діти часто люблять повертатися до збудованих ними будівель і модифікувати їх. Оскільки великі групи

заохочуються підтримувати свої будівлі протягом декількох днів, педагоги повинні вчити дітей звертати увагу на будівлі своїх друзів, визнавати і цінувати досягнення інших.

Для того, щоб викликати інтерес до цих ігор, використовуються різні техніки. Наприклад, «моделювання» або «співтворчість», коли вчитель пропонує конструктивну тему на основі того, що діти робили на заняттях, і вони одразу ж виконують її; запрошує кількох дітей зробити це разом; пропонує серію дій, навчає точності, заохочує, вчить акуратності, радіє разом з дітьми.

У навчанні конструювання дуже важливо трансформувати плоскі зображення в об'ємні структури. У якості моделей використовуються креслення, плани та структурні схеми. Педагоги доручають дітям намалювати схему запропонованої споруди на папері та самостійно описати її конструктивні особливості.

Будівельно-конструктивні ігри мають багато спільного з сюжетно-рольовими та театралізованими іграми для дітей дошкільного віку. Це пов'язано з тим, що, крім певних знань, рухових, сенсорних, моральних і вольових якостей, потрібно активно розвивати дитячу уяву, нестандартне мислення, вміння знаходити творчі рішення і позитивно діяти в нестандартних ситуаціях. У будівельно-конструктивних іграх всі ці якості динамічно розвиваються і випробовуються у співпраці та взаємодії дітей [61, с. 82].

Непряме управління іграми здійснюється шляхом заохочення дітей до гри, збагачення їхніх знань про навколишнє життя, використання ігрових матеріалів у конструюванні та дизайні, а також заохочення ініціативи та самостійності.

Систематична участь у будівельно-конструктивних іграх збагачує досвід дитини, розвиває моральні та спонтанні якості, такі як працьовитість, самостійність, організованість, відповідальність, ініціативність, комунікабельність, вміння виконувати завдання, долати труднощі, уважно

слухати пояснення вихователя і т. ін. Ігри з будівельними матеріалами дарують дітям емоційну радість і задоволення при розв'язанні різних конструктивних завдань, підвищують упевненість у власних силах і розвивають самооцінку [43, с. 97]. Завдяки безперервному вправлянню рухи дітей стають більш точними, швидкими і спритними, у них розвивається зоровий контроль, поліпшується м'язова координація. Знайомство з будівлями, спорудами та пам'ятками архітектури розвиває в дошкільнят естетичне почуття та інтерес до архітектури.

Будівельно-конструктивні ігри мають значний потенціал для повноцінного розвитку дитини. Під час таких ігор діти дошкільного віку не лише розважаються, а й активно розвивають свої здібності пізнавати світ, планувати та контролювати власну діяльність.

За умови систематичного збагачення досвіду дитини будівельно-конструктивні ігри можуть слугувати вихованню таких моральних якостей, як працелюбність, самостійність, організованість, відповідальність, ініціативність і товарищескість. У безпосередній діяльності зі спорудження конструкцій розвиваються такі спонтанні якості, як уміння доводити розпочату справу до кінця, долати труднощі, що виникають, і уважно слухати пояснення вихователя.

Ігри з будівельними матеріалами дарують величезне емоційне задоволення, дають дітям можливість відчувати радість від розв'язання різноманітних конструктивних завдань, зміцнюють упевненість у своїх силах і розвивають самооцінку. Завдяки безперервній активності рухи дітей стають більш точними, швидкими і вправними, полегшується зоровий контроль і поліпшується скоординована робота окремих м'язів. Ознайомлення дітей з цікавими сучасними будівлями та спорудами, а також пам'ятками старовинної архітектури, які доступні для розуміння дітей, сприяє розвитку художнього смаку, інтересу до архітектури та розумінню доцільності проектування будівель.

Будівельно-конструктивні ігри впливають на всебічний розвиток

дитини, що виявляється у поглибленому засвоєнні сенсорних еталонів, формуванні естетичного смаку, практичних умінь та навичок створювати міцні і красиві споруди, проявляти творчість. Ігри сприяють самоствердженню дитини, розвитку наполегливості, прагненню до успіху, формують різноманітні мотиваційні якості.

Ігри з будівельними матеріалами допомагають дітям розвивати довільність психічних процесів (сприйняття, пам'ять, мислення, уяву та спостережливість), а також розвивають інтерес до техніки.

Оскільки будівельно-конструктивні ігри схожі на трудову діяльність, вони дають дітям можливість розвивати творчі навички в постановці цілей, плануванні діяльності, виборі необхідних матеріалів, оцінюванні результатів власної роботи та роботи інших дітей і реалізації ігрового задуму. Діти визначають дії, обговорюють ідеї, мотивують пропозиції та домовляються про спільну діяльність. Це допомагає їм збагачувати свою мову новими поняттями і термінами та розвивати мовлення.

У самостійній будівельно-ігровій діяльності відбувається закріплення набутих на заняттях умінь і навичок, а також розв'язання нових завдань, які потребують ініціативи та винахідливості. Якщо на заняттях діти оволодівають лише найбільш типовими прийомами роботи, то під час гри одну і ту ж будівлю дошкільники реконструюють, удосконалюють, перебудовують, доповнюють різноманітними деталями протягом декількох днів. При цьому побудовані під час гри споруди можуть бути значно складнішими, аніж виконані під час заняття. У грі найбільш наочно проявляються індивідуальні особливості дошкільників, їх зацікавлення і здібності, знання й уявлення. Діти самостійно обирають тему побудови, придумують нові споруди, розв'язують конструктивні завдання.

Конструювання розвиває в дошкільників інтерес до архітектури та формує уявлення про процес будівництва та готову будівлю. Дошкільнята знайомляться з архітектурою як на спеціальних заняттях, так і під час самостійних ігор. Зведення споруд є одним із видів мистецтва, пов'язаний з

грою.

Отже, будівельно-конструктивні ігри значно впливають на розвиток дитини-дошкільника, а повноцінна ефективність їх використання досягається тоді, коли освітня діяльність характеризується систематичністю, цілісністю, самостійною та спільною діяльністю з дорослими і створенням сприятливих умов для загального розвитку дитини.

1.3. Педагогічні умови й технології використання будівельно-конструктивних ігор під час підготовки дітей до школи

Будівельно-конструктивні ігри сприяють розвитку дитячої творчості, мислення та просторової уяви. Під час цих ігор встановлюються позитивні стосунки між однолітками. Оскільки ігри зі складання та конструювання є колективними або груповими, вони сприяють розвитку взаєморозуміння та вчать дітей бути уважними до інших дітей, спілкуватися з однолітками та дорослими. Діти також розвивають інтерес до техніки, вчаться завершувати розпочаті проєкти і бачити результати та переваги колективної праці.

У зміст будівельно-конструктивних ігор покладено те чи те розумове завдання, розв'язання якого потребує попереднього обдумування: що зробити, який матеріал використати, у якій послідовності має відбуватися будівництво. Така аналітична діяльність сприяє розвитку конструктивного мислення дошкільників, умінню створювати різні моделі, розширює знання дітей про колір, величину, форму і т. ін.

У процесі будівельно-конструктивних ігор педагоги вчать дітей спостерігати, розрізняти, порівнювати, запам'ятовувати та відтворювати будівельні прийоми, зосереджуватися на серії дій. Діти дошкільного віку вивчають будівельні схеми, планують свою роботу, уявляють її як єдине ціле, аналізують і синтезують конструкції та використовують свою уяву. Під керівництвом дорослих дошкільнята поповнюють словниковий запас новими

поняттями: назвами геометричних тіл і просторових відношень (високо – низько, праворуч – ліворуч, вгору – вниз, довгий – короткий, товстий – тонкий і т. ін.).

Під час екскурсій і цільових прогулянок вихователь знайомить дітей з новими будівлями, архітектурними особливостями споруд, які поєднують у собі доречність, зручність і красу. Це дає дітям змогу в подальшому творчо відобразити навколишнє життя в грі. Педагог звертає увагу дітей на цікаві споруди, а також на деталі, що їх прикрашають. Так виховується художній смак дітей.

Окремо слід відзначити, що будівельно-конструктивні ігри спонукають дітей до різноманітної рухової активності та розвивають координацію рухів. Особливо важливим є розвиток дрібних м'язів та окоміру. Діти проявляють максимум зусиль, витримки та витривалості, коли збирають великі деталі, щоб побудувати певну споруду. Таким чином будівельно-конструктивні ігри значно впливають на розвиток дитини-дошкільника.

Важливою умовою для будівельно-конструктивних ігор є вибір їх тематики з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей. Спілкування між молодшими та старшими дітьми має важливий вплив на конструктивні інтереси дошкільнят. Дітям цікаво спостерігати за тим, як будують старші. Інтерес молодших дітей заохочує старших дошкільнят.

У самостійних іграх з дітьми старшого дошкільного віку вихователь має відігравати допоміжну роль, не змінюючи змісту і не нав'язуючи нових тем. Допомога надається у вигляді порад, як визначити розміри будівель, як обвести цікаві об'єкти, як точніше відтворити побачене, як правильно розподілити обов'язки тощо. Якщо діти не можуть подолати труднощі, педагог показує їм необхідні прийоми і заохочує ініціативність.

У дітей старшого дошкільного віку розвиваються такі навички, як-от: самостійне узгодження теми будівництва, розподіл відповідальності та вибір необхідних матеріалів. Вихователям варто звернути увагу на участь кожної дитини в спорудженні будівлі. У цьому випадку доречно використовувати

комплексні сюжетні споруди, у яких кожна дитина самотійно виконує певне завдання. Після завершення будівництва корисно разом проаналізувати дотримання дітьми плану та обговорити їхню участь у роботі.

Процес конструювання в іграх з будівельними матеріалами є способом активного та дієвого сприйняття навколишнього світу. Тому для успішного розвитку будівельних навичок старших дошкільників необхідно збагачувати сприйняття дітей через цілеспрямовані спостереження за процесом будівництва, готовими конструкціями і будівлями та ознайомлення з ними за допомогою слів, малюнків, фотографій і схематичних малюнків.

У процесі самотійної будівельної гри дошкільники потребують іграшок, яких може не виявитися в групі. Конструювання іграшок власними руками та за допомогою педагога дуже важливе для стимулювання конструктивного інтересу та втілення ігрових ідей у життя.

Будівельно-конструктивні ігри розвивають розумові здібності: Це здатність цілеспрямовано обстежувати об'єкти та споруди, розчленовувати, порівнювати, знаходити подібності та відмінності, робити висновки та узагальнення, знаходити головні частини конструкції, від яких залежить розташування інших частин. Із розвитком розумових здібностей дитина розвиває здатність використовувати сенсорні критерії (наприклад, геометричні форми, просторові відношення, кольори тощо). У міру того, як поведінка стає більш усвідомленою, діти розвивають здатність самотійно опановувати узагальнені способи виконання подібних конструкцій за різних умов, визначених вихователем на уроці або продиктованих іграми.

Дітям дуже подобаються будівельно-конструктивні ігри. Причому ці ігри однаково захоплюють і хлопчиків, і дівчаток. Основних умінь діти набувають під час занять із конструювання та в спільній діяльності з дорослими, а потім переносять їх, перетворюючи, доповнюючи і варіюючи в самотійні будівельно-конструктивні ігри.

За трактуванням К. Михайлової, А. Микуліної та Н. Волошин, «до педагогічних умов розвитку особистості дітей старшого дошкільного віку в

процесі будівництва та конструктивної гри можна віднести створення будівельних зон в ігровому куточку, розширення знань дітей про різні споруди, наявність будівельних матеріалів, розміщення їх у доступних місцях, наявність додаткових матеріалів та дрібних іграшок. Одними з ключових елементів у розвитку знань дітей є: будівництво, різні види будівель, систематична робота вихователів з розширення та збагачення знань дітей про пам'ятки архітектури, в тому числі і на власній території (міста чи села); формування в дітей дошкільного віку творчого підходу до конструювання будівель та гри з ними; комплексна робота вихователів з формування в дітей конструктивних умінь; цілеспрямоване використання будівельних ігор як засобу виховання дітей дошкільного віку; розробка системи будівельних ігор, що сприяють формуванню всіх сфер психічного розвитку дітей [36, с. 151].

Задля формування в дітей інтересу до будівельно-конструктивних ігор, вихователь застосовує різноманітні прийоми. У старшій групі дітей навчають планувати колективні будівельно-конструктивні ігри, визначати учасників за попередньою змовою, застосовувати конструктивно-будівельні вміння не тільки за наочним зразком, а й за малюнками та фотографіями різних споруд. Процес навчання конструктивним навичкам також включає в себе пояснення прийомів побудови, демонстрацію методів конструювання та постановку проблемних завдань (Як побудувати школу) тощо.

Також можна використовувати часткові зразки, щоб показати дітям приклади і продемонструвати незвичні методи, наприклад, як вчитель збирає частини будівельного набору або як збираються поверхи багатоповерхового будинку. На них також можна показати приклади незавершених будівель і дозволити кожній дитині завершити їх по-своєму.

Старших дошкільників слід навчити використовувати різні будівельні матеріали, збирати окремі деталі та блоки, а також використовувати демонстраційні прийоми для створення рухомих, міцних і красивих конструкцій.

Як і в попередніх вікових групах, розвитку змісту гри сприяє знайомство дітей з навколишнім середовищем. Педагоги вчать дітей розпізнавати окремі частини, показуючи їм будівлі, звертають їхню увагу на симетрію та контраст. Дітей старшого дошкільного віку вчать «читати» фотографічні та живописні зображення, тобто визначати загальні, головні та будівельні частини. Візуальний аналіз допомагає дітям засвоювати архітектурні ідеї та застосовувати їх до власних будівель.

У старших групах важливо, щоб вихователь обговорив і представив тему будівництва та вимоги, яким має відповідати будівля (наприклад, один будинок на певну кількість сімей). Педагог допомагає розподілити відповідальність, заохочує творчість, обговорює ігрові ідеї та підтримує критичні зауваження і пропозиції дітей. Діти можуть брати до уваги зауваження педагога і отримувати похвалу від дорослих.

Старші дошкільники можуть самостійно обирати собі ігрові групи та планувати послідовність будівельних ігор за власною ініціативою. Завдяки своїм конструктивним навичкам вони можуть будувати за наочними зразками, за власним задумом, за запропонованими темами, за умовами, моделями тощо. Конструювання дітей перших семи років життя відрізняється від інших груп тим, що вони мають більш різноманітні ідеї. Це пов'язано з тим, що діти більше знайомі з явищами довкілля та технікою будівництва завдяки спеціальним екскурсіям та книжкам. У грі діти часто імітують будівельну діяльність дорослих. Наприклад, діти переносять і транспортують матеріали, зводять стіни, наглядають за роботою тощо.

У підготовчій групі більш чітко, ніж у старшій, виступає власне будівельна діяльність. Прагнення до конструктивної діяльності та створення споруд власними руками більше виражене в підготовчій групі, аніж у старшій. Багато будівельно-конструктивних ігор спрямовані на задоволення пізнавальних інтересів дошкільнят. Прагнення до точності зменшує умовність ігор, діти хочуть, щоб будівлі виглядали як справжні. Для них схожість з реальністю є критерієм правильності будівництва.

Вихователі повинні вчити дітей аналізувати конструкції, які вони створюють. Це сприяє розвитку розумових здібностей і вчить дітей співвідносити мету і процес будівництва з результатом. Наприклад, створіть красиву будівлю без дітей і попросіть дітей уважно розглянути її і висловити свою думку. Потім будівлю можна прибрати, а бажаючі можуть побудувати таку ж саму по пам'яті або використати свою творчість для створення чогось іншого.

На нашу думку, саме дотримання визначених педагогічних умов сприятиме підвищенню рівня розвитку дітей, тобто за допомогою системи спеціально підібраних будівельно-конструктивних ігор і розробленої на їх основі методики використання.

Тому, навчаючи дітей будівельно-конструктивними іграм, вихователі використовують низку різноманітних прийомів, спрямованих на розвиток дитячої творчості, конструктивних навичок та поєднання інтелектуальної та практичної діяльності. Педагоги вчать дітей старшого дошкільного віку продумувати свою майбутню ігрову поведінку, розвивають їхню винахідливість і креативність.

Висновки до першого розділу

Гра є основною ланкою навчання й розвитку дітей дошкільного віку. Під час гри в дитини формуються вміння й навички, якими вона в подальшому послуговуватиметься у своєму житті.

Наукові розвідки засвідчують, що освітня цінність будівельно-конструктивних ігор полягає в тому, що вони є самодіяльними іграми, в яких діти старшого дошкільного віку самостійно проєктують і творчо реалізують ігровий зміст. При цьому діти демонструють свої знання, вміння та навички, відтворюють свої враження, розв'язують різноманітні проблеми та завдання, засвоюють загальнолюдські морально-етичні норми та набувають досвіду взаємодії з дорослими та однолітками. Конструювання розвиває в дітей інтерес до архітектури, формує уявлення про процес будівництва та готову споруду. Дошкільнята вчаться будувати як на спеціальних заняттях, так і під час самостійної гри. Зведення споруд є одним із видів зображувальної творчості, пов'язаної з грою.

Задля розвитку і розширення змісту будівельно-конструктивних ігор дітей дошкільного віку у всіх вікових групах необхідно навчати дошкільнят будівельним навичкам на спеціальних заняттях з конструювання та у вільний від навчання час.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ БУДІВЕЛЬНО-КОНСТРУКТИВНИХ ІГОР ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ДІТЕЙ ДО ШКОЛИ

2.1. Особливості використання будівельно-конструктивних ігор як засобу підготовки дітей до школи

Освітнім напрямом «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», за новою редакцією Базового компонента дошкільної освіти, визначено, що формування самостійної, практично-технічної компетентності дитини дошкільного віку полягає у здатності дитини за допомогою дорослих або самостійно, в процесі виконання завдань з конструктивно-технічної та художньо-творчої праці і моделювання, на основі сприйняття знарядь праці та самостійних і практичних дій, реалізовувати творчі задуми щодо перетворення об'єктів довкілля за допомогою різноманітних матеріалів [4].

Методика реалізації цих педагогічних умов ґрунтується на низці теоретичних положень щодо розвитку особистості дошкільника, а також ролі гри в цьому процесі. У результаті сформованих самостійних, практичних і технічних компетентностей діти дошкільного віку здатні творчо самовиражатися через самостійні, практичні і технічні дії, сформовані в самостійній діяльності і в спільній діяльності з однолітками [4].

Освітньою лінією «Гра дитини» комплексної освітньої програми для дошкільних навчальних закладів «Світ дитинства» визначено, що «у старшому дошкільному віці вдосконалюються творчі ігри дітей, вони стають багатшими за змістом, різноманітністю та тривалістю. Із зацікавленням старші дошкільники беруть участь в іграх-драматизаціях, будівельних, настільно-друкованих іграх, які вимагають від них більшої зосередженості та сприяють розвитку мислення, уваги, уяви» [53, с. 161]

Отримавши загальні уявлення про рівень розвитку дітей, визначивши

роль ігрової діяльності, зокрема будівельно-конструктивних ігор, у цьому процесі, вихователі мають змогу перейти до цілеспрямованого формування особистості дошкільника. У результаті якого в дитини формується емоційно-ціннісне ставлення, що репрезентується виявом інтересу і бажання дитини до відтворення об'єктів довкілля відомими їй способами (конструювання та моделювання) і засобами, за допомогою природного і штучного матеріалу, а також відповідних інструментів; дитина проявляє емоції, радіє від процесу та результату власної і групової предметно-практичної діяльності; надає перевагу у виборі цікавих і змістовних предметно-практичних завдань, що передбачають її участь у суспільно значущій роботі разом з дорослими та іншими дітьми; демонструє зацікавленість і повагу до різноманітних професій, проявляє позитивне емоційно-ціннісне ставлення до праці та різних сфер професійної діяльності дорослих [4].

Автори освітньої програми «Світ дитинства» акцентують на тому, що конструкторсько-будівельні ігри покликані вдосконалювати такі вміння дітей старшого дошкільного віку, як-от: зводити споруди, використовуючи конструктор, природний і штучний матеріал; застосовувати в конструктивній діяльності різні види способи зведення будівель (за зразком, за умовою, за задумом тощо); самостійно розв'язувати конструктивні завдання, обираючи для цього різноманітні способи; планувати і колективно споруджувати будівлі, необхідні для гри; спільно втілювати намічені задуми; використовувати будівельно-конструктивні вміння і знання, попередньо здобуті на заняттях [53, с.162].

Педагогу важливо враховувати взаємозв'язок ігор з будівельними матеріалами з іншими видами ігор (сюжетно-рольовими, театралізованими, дидактичними). Так, процес будівництва доволі часто виникає в процесі будь-якої сюжетно-рольової гри, яка зумовлює мету будівельної гри. У старших групах діти протягом тривалого часу зводять досить складні споруди, задля чого використовують конструктор. При цьому дитину захоплює сам процес творення, конструювання. Суть гри полягає у

спорудженні будівлі або виготовленні іграшок: діти домовляються, що будуватимуть, якими способами, розподіляють відповідні ролі.

У результаті такої практичної діяльності дитина проявляє таку сформованість знань: демонструє обізнаність з предметами та їхніми ознаками і властивостями, з матеріалами, з яких виготовляють ті чи ті речі (глина, гума, метал, папір, пластик, тканина тощо); має певні уявлення про елементарні способи виготовлення предметів навколишнього середовища: видумування, вирізання, пошив і т. ін.); знає і дотримується правил техніки безпеки і роботи з інструментами, усвідомлює вагомість раціонального використання матеріалів, бережливого ставлення до продуктів праці [4].

Проводячи з дітьми будівельно-конструктивні ігри, слід особливу увагу звертати на активізацію наявних у них знань, активізацію словникового запасу, планування процесу діяльності, зокрема створення певної будови. Перед початком проведення ігор, необхідно ознайомити дітей з конструктором, будівельним матеріалом, нагадати правила поводження з конструктивним матеріалом, а також навчити окремим прийомам конструювання.

Перш ніж будувати будь-яку нову конструкцію (міст, будинок, машину), необхідно спочатку познайомити дітей з реальним об'єктом або з його зображенням. З цією метою слід організувати екскурсії з дітьми по місту. Дорогою обговорити маршрут, з'ясувати, яким транспортом можна дібратися до певної частини міста (залізничного вокзалу, парку, цирку, театру, відвідати ці місця. Розповісти дітям, що в нашому місті є визначні пам'ятки архітектури, які мають певне значення: пам'ятник козаку Рогу, стела захисників, один із найвищих в Україні флагшток, найвищий пам'ятник Володимирі Великому, квітковий годинник і багато іншого.

Гуляючи парками, можна з дітьми розглянути казкових героїв, розміщених на їх території, казкові будиночки, побудовані для проведення різноманітних заходів і фестивалів, які проводяться в парках протягом року. Дошкільники матимуть змогу розглянути атракціони, лавочки, зелені

насадження тощо. Потім усе це можна розглянути ще й на фотографіях і картинках, після чого діти можуть отримати загальне уявлення про будівлю або споруду, яку їм потрібно побудувати, виділити основні компоненти та визначити її практичне призначення. Після того, як діти отримають чітке уявлення про об'єкт, можна приступати до його побудови. Спочатку навчити їх будувати за зразком, потім навчити їх самостійно перетворюючи цю модель відповідно до заданих умов.

Результатом такої взаємодії педагога й дошкільників, відповідно до Базового компонента дошкільної освіти, має бути низка сформованих навичок: дитина набуває компетентності в таких видах предметно-практичної діяльності: конструювання (з будівельних матеріалів, деталей конструктора, паперу (орігамі, паперопластика), природних матеріалів тощо), наочне моделювання (конструкцій, макетів тощо), дизайн, технічна творчість (створення конструкцій, будівель, технічних елементів). Дитина може продемонструвати вміння формулювати цілі, прогнозувати кінцеві результати, планувати послідовність дій, координувати свої дії з діями інших, обстежувати конструкції, визначати їх основні компоненти, встановлювати взаємозв'язки між розміром, формою та положенням, аналізувати й оцінювати результати власної роботи та роботи однолітків, вносити корективи та виправляти помилки; цінувати важливість виробів, виготовлених власноруч і однолітками; усвідомлювати важливість виробів, виготовлених вручну; уміє користуватися прикладами і прагне додати оригінальні знахідки та рішення до побудови конструкції; проявляє фантазію і творчість, імпровізує, використовуючи доступні ресурси; виокремлює потрібну інформацію про об'єкти навколишнього середовища з малюнка, плану, моделі, схеми, порівнює різні моделі одного і того ж об'єкта [4].

У дитячих садках створюються спеціальні умови для будівельно-конструктивних ігор. Однією з головних умов є підготовка цільового середовища. Це означає забезпечення будівельними матеріалами, необхідними для вирішення завдань розвитку конструктивної діяльності

дітей цього віку. Розрізняють такі види будівельного матеріалу:

- спеціально створений (підлоговий, настільний будівельний матеріал, набори типу «Юний архітектор», «Старовинний замок», «Лего» і ін. Конструкторські набори);

- природний (пісок, сніг, глина, каміння і т.д.);

- підсобний (дошки, ящики, коробки та ін.).

Матеріали мають бути різноманітними, привабливо оформленими, достатньо міцними і відповідати віку. Кожній віковій групі слід виділити час і місце для гри в такі ігри.

Якість пакування конструкторів та будівельно-конструктивних іграшок важлива для дітей різного віку. Дерев'яні ящики або пластикові відерця є кращими для зберігання конструкторів та наборів для складання, оскільки вони зручні та вчать дітей бути організованими. Для дітей старшого дошкільного віку важливим є зміст інструкції з використання (інструкції зі складання) [35].

Дрібні будівельні матеріали та конструктори слід зберігати в дитячих шафах або на полицях. Великі будівельні матеріали слід розміщувати подалі від столів, за якими грають у шахи, читають чи грають у лото. Крім того, юні будівельники часто об'єднуються в групи по кілька осіб, щоб поговорити, порадитися, перемістити частини конструкції і внести зміни у форму будівлі.

Зазвичай групи мають постійне місце для зберігання будівельних матеріалів, тобто будівельний куточок. Щоб забезпечити безпеку, деталі складають акуратно та рівномірно. Вихователь повинен познайомити дітей з порядком зберігання будівельного матеріалу, вимагати акуратного з ним поводження.

Своєрідний будівельний майданчик у групі складається з різноманітних будівельних матеріалів (дерево, метал, пластик). Тематичні зони включають «міста», «села», альбоми з моделями різних виробів, фотографіями, ілюстраціями, схемами та кресленнями різних конструкцій. Ця зона також містить додаткові матеріали для розробки ігрового плану

(ляльки, транспорт, меблі, дорожні знаки, дерева тощо) [52].

У старших групах для розвитку навичок конструювання можна надавати дітям моделі, малюнки, фотографії та зображення різних об'єктів для самостійного конструювання. У цьому випадку перетворення плоских зображень на об'ємні структури може продемонструвати аналітичну діяльність.

Дітей дошкільного віку потрібно вчити дбайливо ставитися до будівель і споруд, збудованих їхніми однолітками. Діти часто люблять повертатися і змінювати споруди, які вони побудували. Будівлі старших дітей доцільно зберігати кілька днів, тому вихователі повинні вчити дітей звертати увагу на будівлі своїх друзів, визнати і цінувати досягнення інших.

Для всіх вікових груп необхідно підбирати невеликі іграшки (машинки, тваринки, фігурки тощо), щоб створити умови для гри з будівлею. Діти старшого дошкільного віку можуть споруджувати з паперу або картону допоміжні матеріали для різних об'єктів для облаштування гри. Вони також можуть використовувати іграшки з наборів для творчості.

Щоб зацікавити дітей, можна об'єднати їх для створення спільної споруди і додати елемент змагання; у змаганні можуть брати участь дві-три підгрупи (до п'яти-шести дітей у кожній). Дітей також може зацікавити ідея організації виставки споруд і матеріалів. Виконувати таку роботу можна і вдома разом з батьками.

Автори Базового компонента дошкільної освіти підкреслюють вагому участь батьків у процесі розвитку предметно-практичних і технологічних навичок дітей. Зокрема, визначають, що батьківська підтримка сенсорно-пізнавальної сфери дитини та процесу формування самостійної та практичної поведінки може здійснюватися шляхом забезпечення дітей необхідними матеріалами (набори для творчості, папір, природні матеріали, залишки матеріалів, додаткові матеріали) для самостійної творчої діяльності, настільних та друкованих ігор; бесіди з дитиною про призначення предметів та способи їх безпечного використання; бесіди з дитиною про природу та

призначення предмета, участь у домашніх справах та залучення дитини до конструювання з використанням різноманітних матеріалів [4].

Отже, важливою умовою для будівельно-конструктивних ігор є вибір їх тематики з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей.

2.2. Методичні рекомендації щодо використання будівельно-конструктивних ігор під час підготовки дітей до школи

Дітям дуже подобаються будівельно-конструктивні ігри. Причому ці ігри однаково захоплюють і хлопчиків, і дівчаток. У вітчизняній дошкільній педагогіці низку досліджень присвячено методиці формування в дітей конструктивних умінь. Основна мета цієї методики полягає в тому, щоб спрямувати дитину до наслідування діяльності дорослого, до самостійного розв'язання конструктивних завдань зростаючої складності.

На заняттях з конструювання та у спільній діяльності з дорослими діти отримують базові навички, а потім розвивають, трансформують, доповнюють і модифікують їх під час самостійної роботи над будівельно-конструктивними іграми. Вихователі використовують різноманітні методи і прийоми, щоб залучити дітей до цих ігор.

Дітям старшого дошкільного віку надаються можливості для самостійної індивідуальної чи колективної гри в сюжетно-рольові, рухливі, дидактичні та будівельно-конструктивні ігри. У першій половині дня ігри повинні узгоджуватися зі змістом і характером подальшої роботи дошкільнят. Зокрема, задля реалізації завдань пізнавального або творчого розвитку доречно проводити відповідні ігри, спрямовані на розвиток уваги, уяви, логічного і творчого мислення тощо. Керівництво іграми необхідно узгоджувати з навчально-виховним процесом. При цьому дуже важливо відходити від шаблонів. А також ні в якому разі педагогу не слід нав'язувати щось вихованцям, викликаючи таким чином їх спротив або припинення гри чи

вихід із неї. Доречними в такому випадку стануть запитання вихователя, поради та рекомендації.

А. Калиниченко зауважує «у конструктивно-будівельних іграх використовуємо метод символічної синектики, коли діти за схемами порівнюють предмети і будують» [29, с. 31]. Будівельно-конструктивні ігри можуть бути ефективним способом побудови дружніх стосунків. Ігри для дітей дошкільного віку мають форму об'єднання простих сюжетних дій у спільне завдання. Під час будівництва діти вчаться ввічливо вітатися і спокійно вислуховувати думки один одного. Чітка структура використання достатньої кількості будівельних матеріалів також сприяє побудові дружніх стосунків. Ігри з будівельними матеріалами вимагають координації поведінки, спільного обговорення та вміння враховувати думку друзів. В іграх з правилами широко застосовуються інноваційні методи ігротерапії.

Вихователям важливо враховувати взаємозв'язок між іграми з будівельними матеріалами та іншими видами ігор (рольовими, театралізованими, рухливими, дидактичними). У старших вікових групах діти довго будують дуже складні конструкції, особливо за допомогою конструктора, і отримують розуміння найпростіших фізичних законів. При цьому дітей захоплює сам процес творення і будівництва.

Творчість гри визначається наявністю ігрового задуму, його вільним розвитком, варіативністю розв'язання творчих завдань, зацікавленістю дитини в діяльності та наявністю уявних ситуацій. Освоєння конструктивних особливостей матеріалу нашоухує дітей на створення нових предметів, зміну їх властивостей тощо. Можливість споруджувати різні конструкції за однією темою активізує уяву дітей. Зразки з навколишнього середовища потребують умінь виокремлювати головне, ігнорувати додаткові складові, зважати умовність власних рішень, скажімо, використовувати циліндр замість колони, або трикутник чи призму замість даху тощо.

Програмою розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» під час використання конструкторсько-будівельних ігор в освітньому процесі

дошкільного закладу передбачено вчити дітей продумувати сюжет будівлі з переходом від простих ігор із будівельним матеріалом до осмислення використання його в «будівництві»; розвивати основні навички конструювання: рівномірно складати цеглинки та кубики, щільно з'єднувати їх і намагатися врівноважити конструкцію; використовувати споруди в сюжетно-рольових іграх; знайомити дітей з природними будівельними матеріалами (пісок, глина, сніг, камінь) та їхніми властивостями за допомогою ігор: сухий пісок – сипучий, вогкий – ліпше ліпиться, сніг – тане і т. ін.; заохочувати дошкільників до ігор із природним матеріалом: каштани, жолуді, шишки; заохочувати до ігор з природним матеріалом і ощадливого його використання; виховувати дбайливе ставлення до будівельних матеріалів: не викидати їх, не ламати; виробити звичку сортувати використані будівельні матеріали після гри [45].

Методичними рекомендаціями щодо підбору й використання іграшок для дітей у закладах дошкільної освіти, визначено, що «будівельні набори для дітей 5-6 років повинні складатися з квадратних стовпчиків, арок, стовпців, циліндрів, сфер і півсфер на додаток до основних компонентів. Можна додавати архітектурні орнаменти, фігурки та елементи ландшафту. Тематичні будівельні набори комплектуються каркасами, балконами, блоками, арками, вежами та колонами» [35]. Обираючи іграшки для будівельно-конструктивних ігор, слід надавати перевагу наборам, які поєднують однотонні базові деталі з яскравими елементами декору.

У старшому дошкільному віці деталі конструкторів стають дрібнішими, а схеми з'єднання – різноманітнішими. В асортимент іграшок для дітей цього віку входять пластикові та металеві конструктори з гвинтами [35].

У старшій групі плануються колективні будівельно-конструктивні ігри, учасники яких визначаються за попередньою домовленістю і навчаються застосовувати будівельно-конструктивні техніки за допомогою наочних моделей, а також малюнків і фотографій різних споруд. Процес навчання

будівельним технікам включає в себе пояснення прийомів конструювання, а також демонстрацію методів будівництва, постановки проблемного завдання (Як побудувати будинок для школи) і т. ін. Часткові моделі показують, коли педагоги демонструють дітям незвичні методи, наприклад, як скласти разом частини набору будівельних інструментів або як зробити підлогу в багатоповерховому будинку. Його також можна використовувати, показуючи приклади незавершених будівель і дозволяючи кожній дитині завершити їх по-своєму. Метод показу кількох (двох або трьох) різних прикладів будівництва і надання можливості вибору між ними є виправданим.

Тому, навчаючи дітей будівельно-конструктивним іграм, педагоги використовують низку різноманітних прийомів, спрямованих на розвиток дитячої творчості, конструктивних навичок і зв'язку розумової та практичної діяльності дітей. Вихователі вчать дітей думати про майбутню ігрову діяльність і розвивають їхню креативність. Наприклад, вони вчать їх порівнювати схожі та відмінні речі, такі як громадський транспорт, житло та мистецькі споруди.

Метод демонстрації слід використовувати, щоб навчити дітей старшого віку користуватися різними будівельними матеріалами, складати окремі частини та блоки разом і створювати мобільні, стійкі та красиві споруди. Як і в попередніх вікових групах, розвитку ігрового змісту сприяє ознайомлення дітей з навколишнім життям. Показуючи будівлі, педагоги повинні вчити дітей розпізнавати окремі частини, звертати їхню увагу на симетрію і контраст. Дітей старшого дошкільного віку вчать «читати» зображення на картинках і малюнках, тобто виділяти загальне, головне і частини будівель. Візуальний аналіз допомагає дітям зрозуміти образи будівель і використовувати їх у власному конструюванні.

Збагачуючи дітей дошкільного віку знаннями про різні споруди, педагог повинен сформулювати в них узагальнені уявлення про те, що споруди мають певне призначення, структурні частини, форми, пропорції, розташування в просторі та оздоблення. Перетворення плоских зображень на

об'ємні споруди є дуже важливим у навчанні конструюванню дітей старшого дошкільного віку.

В якості моделей використовуються картинки, креслення та плани будівель. Вихователь доручає дітям намалювати схему запропонованої конструкції на папері та самостійно описати її конструктивні особливості. Перенесення знань, отриманих на заняттях із конструювання в будівельні ігри дозволяє дітям створювати власні індивідуальні та колективні споруди і використовувати їх за задумом («зоопарк», «дорога», «будівництво» тощо).

Конструювання дітей семи років відрізняється від конструювання інших груп своєю різноманітністю ідей. Це пов'язано з тим, що діти більше знайомляться з навколишніми явищами життя і технікою будівництва завдяки спеціальним екскурсіям і книжкам. Ігри часто імітують будівельну діяльність дорослих. Наприклад, діти піднімають і переносять матеріали, зводять стіни, керують усією роботою тощо. Такі будівельно-конструктивні ігри тісно переплітаються з сюжетно-рольовою грою «Будівництво».

У підготовчій групі прагнення до будівельної діяльності та створення речей своїми руками більш виражене, аніж у старшій. Багато будівельно-конструктивних ігор спрямовані на задоволення пізнавальних інтересів дітей дошкільного віку. У прагненні до точності ігри стали менш традиційними. Діти хочуть, щоб споруди були схожі на справжні. Для них схожість з реальністю є критерієм того, чи правильна конструкція, чи ні. Вихователі повинні вчити дітей аналізувати свою роботу. Це сприяє розвитку розумових здібностей і вчить дітей співвідносити мету і процес виготовлення виробу з результатом.

Задля зосередження уваги дітей на будівельно-конструктивних іграх вихователь може використовувати низку нетрадиційних прийомів роботи, зокрема, створити красиву будівлю без дітей і дати їм можливість подумати про неї та висловити свої ідеї. Згодом будівлю можна прибрати, і діти можуть зробити те саме по пам'яті або проявити творчість і побудувати щось інше.

Отже, важливою умовою навчально-виховного впливу засобом будівельно-конструктивних ігор на семирічних дітей є те, що педагоги, спрямовуючи їх на творчу діяльність, повинні стимулювати їхній інтерес до техніки і навчати, наприклад, як перетворити пласке зображення в об'ємну конструкцію.

2.3. Презентація будівельно-конструктивних ігор

Будівельно-конструктивні ігри зосереджують увагу дошкільників на різноманітних видах будівництва, формують у них конструкторські навички, організовують і залучають дітей до трудової діяльності. Під час будівельно-конструктивних ігор дошкільники яскраво демонструють інтерес до властивостей предметів, що їх оточують, проявляють бажання навчитися з ними працювати. Матеріалом для будівельно-конструктивних ігор можуть слугувати як конструктори різноманітних видів, розмірів і форм, так і природний матеріал, за допомогою якого діти створюють будівлі за власним задумом або за завданням педагога.

Під час створення конструкцій важливо, щоб вихователь допомагав дошкільникам робити переходи від безцільного нагромадження матеріалу до створення продуманої побудови.

Педагоги-практики відзначають, що без спеціального навчання, спрямованого на формування в дошкільників будівельно-конструктивних умінь і навичок, а також без цілеспрямованого супроводу дорослих дитячі конструкції залишаються дуже елементарними за структурою і тематикою. Тому в керівництві такими іграми вихователі використовують два шляхи: навчають дітей конструктивній діяльності під час відповідних занять, або ж формують конструктивні вміння й навички дошкільнят у процесі керівництва самостійними іграми.

Під час занять діти опановують необхідні технічні вміння, завдяки яким тематика їх побудов розширюється, а конструювання окремих

предметів перетворюється на побудову споруд. У дошкільників збагачуються знання про конструктивні особливості матеріалів; формуються вміння планувати власну діяльність, добирати необхідний матеріал для реалізації задуму. Навчальні заняття вдосконалюють розумову діяльність дітей, що сприяє розвитку самостійних будівельно-конструктивних ігор, у ході яких дошкільники мають змогу реалізувати здобуті знання і вміння. Однак навчальні заняття з конструювання не виключають можливості і потреби керівництва з боку ви вихователя конструкторською діяльністю дітей під час гри.

Вагомого значення для розвитку конструювання набувають організовані педагогом цілеспрямовані спостереження, розглядання різноманітних предметів, будівель і споруд. Під час таких спостережень діти дізнаються про призначення тих чи тих споруд, ознайомлюються з особливостями їх конструкцій, пропорцій і т. ін. Увагу дітей привертає краса побудови, її доцільність і призначення. Спостереження зазвичай супроводжується бесідою або розповіддю педагога про те, з якого матеріалу, а також із яких частин можна спорудити певну конструкцію чи її частину. Доречним при цьому є розгляд картин, фото або схематичних малюнків. Формуючи конструктивні вміння дошкільників, вихователь використовує низку методичних прийомів, як-от: повідомлення теми споруди із зазначенням умов, яким вона повинна відповідати, на зразок: побудувати будинок для родини з певною кількістю осіб; демонстрація зразка; демонстрація способів побудови з поясненням прийомів конструювання; постановка проблемних запитань, на зразок: як перебудувати гараж, щоб у ньому помістилося більше машин і т. ін.

Керівництво педагога під час гри спрямоване на розвиток її змісту, а також на формування і підтримку доброзичливих стосунків між дітьми в її процесі. Поширеним при цьому є прийомом співтворчості, за яким вихователь пропонує дітям добудувати чи реконструювати споруду, яку він сам побудував.

При цьому дітям старшого дошкільного віку педагог допомагає тільки порадою, обговорюючи що і як доречніше змінити в будові, перш ніж доповнити. Якщо в дітей виникають труднощі, вихователь демонструє необхідні технічні прийоми, на зразок: як зміцнити перекриття, як краще поєднати деталі і т. ін., однак постійно спонукає дітей до прояву ініціативи й творчого та логічного мислення, водночас виховує в дітей уміння злагоджено працювати в команді.

Під час конструювання в заданих дорослими умовах діти дошкільного віку набувають уміння виділяти опорні компоненти та засвоюють методи і прийоми вивчення і перетворення зразків відповідно до заданих умов (генерують проєктні ідеї відповідно до заданих умов, аналізують ці умови та будують і контролюють власну практичну діяльність на основі їхнього аналізу) [60, с. 309].

Старших дошкільників необхідно привчати під час будівельно-конструктивних ігор самостійно домовлятися про тему побудови, узгоджувати схему конструкції, добирати необхідний матеріал, розподіляти обов'язки і т. ін. По завершенню загальної будівлі корисно розглянути її і разом з дітьми, обговорити відповідність створеного визначеному задуму, проаналізувати участь у будівництві кожної дитини. Дошкільнятам, які мають досвід конструктивної діяльності, доречно запропонувати не один зразок, а декілька на вибір. Для дітей старшого дошкільного віку в якості зразка можна використати малюнок або схему побудови. Також їх вчать складати схеми майбутніх конструкцій, самостійно визначати їхні структурні особливості. Методика формування в дітей конструктивних умінь уточнюється і варіюється залежно від виду конструювання.

Розробляючи систему будівельно-конструктивних ігор, слід виходити з того, щоб теми ігор будуть пов'язані з визначними місцями рідного міста, що сприяє поглибленню рівня знань дітей про рідне місто, розвитку пізнавальної та емоційно-вольової сфери. Тематика будівельно-конструктивних ігор разом із визначенням їх мети представлена у таблиці 1.

Система будівельно-конструктивних ігор

Назва гри	Мета гри
Транспорт	Поглибити уявлення дітей про різноманітність видів міського транспорту та його призначення. Виховувати бажання працювати разом, удосконалювати свої конструкції.
Центральна вулиця міста	Спронукати дітей творчо використовувати набуті раніше будівельні навички, зміцнювати вміння працювати в команді, впізнавати будинок за зовнішнім виглядом, розвивати вміння планувати свою роботу. Заохочувати дітей отримувати задоволення від будівництва, щоб розвивати їхнє естетичне чуття.
Залізничний вокзал	Навчити дітей будувати більш складні конструкції, створювати складні перекриття, прикрашати будівлі, закріпити вміння працювати в команді, прислухатися до порад інших і розвивати естетичне чуття, творчість та уяву.
Квітковий годинник	Формувати архітектурні здібності, розвивати естетичні почуття, формувати навички декоративного оформлення будівель та виховувати позитивне ставлення до прекрасного і вміння реалізовувати задумане.
Човнова станція	Розвивати в дітей дошкільного віку навички складання, закріплювати вміння користуватися окремими компонентами, вчити естетичному оформленню будівель, правильно розміщувати складові конструкції та виховувати вміння працювати разом з друзями.
Парк імені Федора Мершавцева.	Заохочувати інтерес дітей до «будівництва» парку, включаючи об'ємні казкові персонажі, будиночки для занять, лавки, дитячі атракціони та зелені насадження.

Парк Героїв	Розвивати естетичну чутливість у виборі та використанні будівельних матеріалів.
Дитячий садок	Розвивати в дітей навички конструювання, заохочувати творчу уяву, активність, ініціативність та самостійність. Виховувати естетичний смак і працелюбність.

Застосування будівельно-конструктивних ігор в освітній практиці дошкільних закладів сприяє розвитку творчих здібностей дошкільників, активізує роботу дитячої уяви, формує креативне мислення, уміння знаходити оригінальні рішення, ініціативно діяти в незвичних і нестандартних ситуаціях.

Під час гри відбувається формування особистості, здатної «розвивати усвідомлення себе активним учасником гри та дитячого ігрового угруповання» [53, с. 163]. Під час ігор педагоги повинні вчити дітей узгоджувати їх теми, власні бажання та здібності з бажаннями та здібностями інших дітей, індивідуальні та групові інтереси тощо. У процесі гри формуються соціальні навички, самостійність у виборі теми гри, іграшок, засобів та ігрової поведінки; відповідальне ставлення до ролевих обов'язків; здатність визнавати власні досягнення та якість виконання ролей іншими дітьми; здатність до творчості, імпровізації та презентації оригінальних ідей; уміння обирати безпечні місця та атрибути для гри; розвивається доброта, справедливість та готовність допомагати іншим [53, с. 163-164].

Завдяки будівельно-конструктивним іграм діти старшої групи оволодівають низкою таких умінь, як-от: спільно будують, творчо розвивають сюжети ігор з будовами; створюють нові споруди за зразком, різні їх варіанти за пропонованим розміром, формою, кольором, призначенням, оздобленням і т. ін.; мають узагальнене уявлення про можливості побудов і зміну різних конструкцій з конкретних матеріалів; збагачують і розширюють предметно-ігрове середовище створеними власноруч і спільно з дорослими конструкціями, іграшками-саморобками,

використовують їх задля реалізації ігрових задумів.

Показниками розвитку конструкторсько-будівельної компетентності старших дошкільників є здатність самостійно конструювати споруди та поробки за задумом; слід використовувати різноманітні натуральні матеріали і підбирати їх відповідно до плану, беручи до уваги форму, колір і текстуру; брати участь у колективних спорудах, уміти працювати спільно з однолітками [53, с. 171].

Висновки до другого розділу

У закладах дошкільної освіти створюються спеціальні умови для будівельно-конструктивних ігор. Однією з ключових умов є підготовка предметного середовища, тобто наявність у групах необхідних будівельних матеріалів відповідно до завдань, спрямованих на розвиток конструктивної діяльності дітей цього віку. Проводячи з дітьми будівельно-конструктивні ігри, слід особливу увагу звертати на активізацію наявних у них знань, активізацію словникового запасу, планування процесу діяльності, зокрема створення певної будови. Перед початком проведення ігор, необхідно ознайомити дітей з конструктором, будівельним матеріалом, нагадати правила поводження з конструктивним матеріалом, а також навчити окремим прийомам конструювання.

Діти отримують базові навички на заняттях з конструювання та у спільній діяльності з дорослими, а потім самостійно працюють над іграми, розвиваючи, доповнюючи та видозмінюючи їх. Вихователі використовують різні прийоми і техніки, щоб підвищити інтерес дітей до будівельно-конструктивних ігор.

Навчаючи дітей будівельно-конструктивним іграм, педагоги використовують низку різноманітних методик, спрямованих на розвиток дитячої творчості, конструктивних навичок та поєднання інтелектуальної та практичної діяльності. Вихователі вчать дітей продумувати свою майбутню ігрову поведінку, розвивають креативність і заохочують домислювати. Наприклад, вчить порівнювати (чим схожі і чим різняться види міського транспорту, житлові будинки і будівлі художнього призначення і т.д.). Розробляючи систему будівельно-конструктивних ігор, слід виходити з того, щоб теми ігор будуть пов'язані з визначними місцями рідного міста, що сприятиме поглибленню рівня знань дітей про рідне місто, розвитку пізнавальної та емоційно-вольової сфери.

ВИСНОВКИ

Гра, як вид діяльності, спрямована на пізнання навколишнього світу, оскільки в ній дитина активно відображає поведінку з життя близьких людей: наслідує організацію побуту, повсякденну працю і т. ін. У грі дитина прагне брати активну участь

У сучасній психолого-педагогічній літературі існують різні підходи до класифікації дитячих ігор. Зокрема, у дошкільній педагогіці найчастіше використовують таку класифікацію ігор: творчі ігри, до яких відносять режисерські ігри, рольові ігри (сімейні, побутові, суспільні), будівельні ігри та ігри за мотивами літературних творів (драматизація, інсценізація).

Будівельно-конструктивні ігри належать до різновиду творчої гри, оскільки, окрім певних знань, умінь, моторних і сенсорних навичок, а також моральних і вольових якостей, вони потребують активної діяльності дитячої уяви, нешаблонного мислення, уміння знаходити оригінальні та креативні рішення. Вони певним чином схожі з сюжетно-рольовою грою і розглядаються деякими дослідниками як її різновид. Однак між будівельно-конструктивними та сюжетно-рольовими іграми є істотні відмінності. Якщо рольові ігри відображають різні явища і допомагають дітям освоювати людські стосунки, то будівельно-конструктивні ігри зосереджені на розвитку конструктивної творчості дошкільників та їх інтересу до техніки.

Будівельно-конструктивним іграм присвячено низку наукових розвідок, у яких дослідники засвідчують їх педагогічну цінність, визначають їх як ефективний засіб підготовки дітей до школи.

Вплив будівельних ігор на формування особистості дошкільника виявляється через інформаційно-змістовий, емоційно-ціннісний і поведінковий компоненти. Зокрема, будівельно-конструктивні ігри сприяють розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку, мислення та просторової уяви дітей і формують основу для конструктивної діяльності. Під час будівельних ігор педагоги вчать дітей спостерігати, розрізняти,

порівнювати, запам'ятовувати і відтворювати будівельні прийоми, концентрувати увагу на послідовності дій. Діти вчаться запам'ятовувати будівельні плани, уявляти їх як єдине ціле, аналізувати і синтезувати конструкції, уявляти її в цілому та проявляти фантазію.

Окремо варто зазначити, що будівельно-конструктивні ігри дають дітям можливість виконувати різноманітні рухові дії та розвивати координацію рухів, особливо важливим є розвиток дрібних м'язів та окоміру. Дошкільники проявляють максимум зусиль, витримки та витривалості, коли збирають великі шматки, щоб спорудити будівлю.

У вітчизняній дошкільній педагогіці багато досліджень присвячено методиці формування в дітей конструктивних умінь. Основна її ідея полягає в тому, щоб вести дитину від наслідування дій дорослого до самостійного розв'язання конструктивних завдань, які щоразу ускладнюються. Основних умінь діти набувають у процесі навчання на заняттях з конструювання, у спільній взаємодії з дорослими, з часом переносять їх, перетворюючи, доповнюючи і варіюючи в самостійні будівельно-конструктивні ігри.

У дошкільному закладі для будівельно-конструктивних ігор створюються спеціальні умови. Однією з ключових є організація предметного середовища, тобто наявність необхідного будівельного матеріалу відповідно до завдань розвитку конструктивної діяльності дітей цього віку.

Аналіз наукових праць дає підстави підкреслити педагогічну цінність будівельно-конструктивних ігор, яка полягає в тому, що в іграх діти старшого дошкільного віку самостійно вигадують ігровий зміст і творчо його реалізують. У такий спосіб діти демонструють свої знання, вміння та навички, відтворюють свої враження, вирішують низку запитань і завдань, набувають досвіду взаємодії з дорослими та однолітками.

Будівельно-конструктивні ігри значно впливають на розвиток дитини-дошкільника, а повна ефективність їх використання досягається тоді, коли освітня діяльність має системну і цілісну структуру, коли створені

сприятливі умови для самостійної та спільної з дорослими діяльності, спрямовані на загальний розвитку дитини. Застосування будівельно-конструктивних ігор в освітній практиці дошкільних закладів сприяє розвитку творчих здібностей дошкільників, активізує роботу дитячої уяви, формує креативне мислення, уміння знаходити оригінальні рішення, ініціативно діяти в незвичних і нестандартних ситуаціях

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агіляр Туклер В. Виховання ініціативності дітей у ігровій діяльності: сучасний стан. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Педагогіка і психологія. Педагогічні науки*. 2017. №1 (13). С. 80-85.
2. Айзенбард М. Формування соціальних міжособистісних відносин дітей старшого дошкільного віку в процесі ігрової діяльності. *Збірник наукових праць*. Харків: КЗ «ХГПА», ХОР, 2014. XXXVII. С. 23-34.
3. Алексєєва О. Дидактичні ігри як чинник розвитку психологічної готовності до школи дітей старшого дошкільного віку. *Сучасна дошкільна освіта: актуальні проблеми, інноваційні пошуки : збірник статей IX Всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. проф. О. Кононко*. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2022. С. 9-13.
4. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf.
5. Безпала С., Безпала М., Губко М. Розвиток конструкційних здібностей дітей за допомогою конструкторів LEGO Education. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. № 8. С. 51–56.
6. Беленька Г. Роль гри в житті дитини молодшого шкільного віку. 2013. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1557/1/G_Belenky_DH_04_17_PED_PI.pdf.
7. Біла І. Психологія творчого конструювання в дошкільному віці : монографія. Київ : Веселка, 2011. 494 с.
8. Біла І. Становлення творчості дошкільників у конструюванні. *Актуальні проблеми психології: Зб. наук. праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України*. Київ : «Срібна хвиля», 2013. Т. XII. Психологія розвитку дошкільника. Вип. 9. С. 10-18.

9. Білан О. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля». Вид. 2-ге, зі зм. і доп. Тернопіль : Мандрівець, 2022. 216 с.
10. Богущ А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з дошкіллям у дошкільному навчальному закладі : підручник для ВНЗ. Київ : Видавничий Дім «Слово». 2008. 408 с.
11. Богдан Н. Будівельно-конструктивні ігри як засіб підготовки дітей до школи. 2023. С. 187-189. URL : <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6753883a-0bd6-45fd-9e45-b640b599b07a/content>.
12. Бондар Л., Гуцол С. LEGO-конструювання в освітньому процесі різновікової групи. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2013. № 2. С. 19-20.
13. Бондар С. Використання мнемотехнології в процесі формування кількісних уявлень у дітей старшого дошкільного віку. *Теорія і методика навчання: проблеми та пошуки: збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. Харків: ХНПУ, 2019. Вип. 16. С. 145-151.
14. Будівельно-конструктивні ігри. *На допомогу вихователю*. 2016. URL : <https://marinalysenko199428.blogspot.com/2016/11/normal-0-false-false-false-ru-x-none-x.html?m=1>.
15. Бурлюк А. Конспект проведення конструктивно-будівельної гри для дітей старшої групи. URL : <https://naurok.com.ua/konspekt-provedennya-konstruktivno-budivelno-gri-dlya-ditey-starsho-grupi-178608.html>.
16. Бурова А. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець, 2010. 256 с.
17. Використання конструктора LEGO у роботі з дітьми дошкільного віку: методичний посібник для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» та вихователів ЗДО / упор. Т. Богдан, Д. Галаган, Д. Ярошенко. Чернігів : Баликіна О.В., 2018. 60 с.
18. Волощенко Н., Коваль Ю. Освітньо-розвивальний потенціал Lego-

- технологій у розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку. *Освітній дискурс: Педагогічні науки: зб. наук. праць*. Київ: Гілея, 2019. Вип. 11 (3). С. 88-98.
- 19.Гевко О. Формування логіко-математичних уявлень у дітей дошкільного віку. Формування цінностей особистості: теорія і практика: монографія / за заг. ред. М. Чепіль. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2016. С. 172-198.
- 20.Горопаха Н., Зух О. Конструювання дітей дошкільного віку засобами LEGO-DUPLO. *Актуальні проблеми дошкільної та спеціальної освіти: матеріали IV Міжнародних педагогічних читань пам'яті професора Т. І. Поніманської, м. Рівне, 12 листопада, 2021 р.* Рівне: Видавець О. Зень, 2021. С. 24-25.
- 21.Грицкова Ю. Розвиток творчих здібностей дітей старшого дошкільного віку засобами LEGO-конструювання. *Інноваційна педагогіка : наук. журн. Причорномор. н.-д. ін-т екон. та інновацій*. Одеса : ПНДІЕІ, 2019. Вип. 12, т. 2. С. 106–109.
- 22.Гурковська Т. Конструктор як засіб атрибутивного забезпечення гри. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2014. №5. С. 8-9.
- 23.Деренько Т., Макрушина Н., Шевцова С. LEGO-конструювання. *Розкажіть онуку*. 2016. №1. С. 45–55.
- 24.Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О. Огнев'юк; авт. кол.: Г. Беленька, О. Богінч, В. Вертугіна; наук. ред.: Г. Беленька; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т імені Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т імені Б. Грінченка, 2020. 440 с.
- 25.Дуткевич Т. Дитяча психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
- 26.Зварич А. Добірка будівельно-конструктивних ігор. URL : <https://vseosvita.ua/library/dobirka-budivelno-konstruktivnih-igor-63010.html>.

27. Інтеграція Lego-технологій в освітньо-виховний процес в ДНЗ. *Бібліотечка вихователя дитячого садка*. 2018. №2. С. 87-90.
28. Іншакова І. Використання інтерактивних методів у роботі з дошкільниками. *Матеріали до III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Дошкільна освіта: проблеми, пошуки, інновації»*. 11-12 травня 2023 р., м. Кривий Ріг, КДПУ. С. 80-86.
29. Калениченко А. Розвиток дружніх стосунків у дітей молодшого дошкільного віку в процесі ігрової діяльності. *Педагогічні обрії*. 2019. № 1-2 (103-104). С. 29-33.
30. Коробко Ю., Ніколенко А. Творча гра, як засіб соціалізації дітей старшого дошкільного віку на етапі підготовки до школи. *Початкова освіта: сучасні перспективи розвитку: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції (Обласний коледж „Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія імені А. С. Макаренка“ Полтавської обласної ради, 9 грудня 2022 року) / редактор-упорядник: С. Барда. Кременчук : Методичний кабінет, 2023. С. 43-46.*
31. Котелянець Н. Особливості конструювання дітей дошкільного віку. 2021. URL : <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/download/15727/14142>.
32. Крутій К., Деснова І., Замелюк М. Самодіяльна гра дитини дошкільного віку: важливість єдиних термінологічних підходів. *Академічні студії. Серія «Педагогіка»*. 2022. Вип. 1. С. 122-133. URL : <http://academystudies.volyn.ua/index.php/pedagogy/article/view/310/294>.
33. Кулінка Ю., Закарлюка І., Масляна Д., Хараджян Н. Формування STEM-компетентностей дітей дошкільного віку за допомогою засобів робототехніки. *Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної online-конференції «Світові освітні тренди: створення творчого середовища STEAM-навчання»*. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2021. С. 40-43.
34. Мацюк З. Використання корекційно-розвивальних можливостей

- будівельно-конструктивної гри в роботі з дітьми з особливими освітніми потребами. *Дошкільна освіта: теорія, методика, інновації. Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (15 січня 2021 року)*. Луцьк. 2021. С. 220-224. URL : https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20806/1/zbirnyk_1_2021.pdf.
35. Методичні рекомендації «Підбір і використання іграшок для дітей дошкільного віку в дошкільних навчальних закладах». URL : http://cons.parus.ua/_d.asp?r=08NQ0d8c00bfed3c04161e8a8f4e64d27662c.
36. Михайлова К., Микуліна А., Волошин Н. Будівельно-конструктивні ігри як засіб педагогічного впливу на формування особистості дошкільника. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*. 2019. Вип. 2(10). С. 149-152.
37. Міхеєва О., Якушкін П. Набори LEGO в освіті, або LEGO + педагогіка = LEGO ДАСТА. *Інформатика і освіта*. 2016. № 3. С. 137-140.
38. Міхеєва О., Якушкін П. LEGO: середовище, іграшка, інструмент. *Інформатика і освіта*. 2016. № 6. С. 54-56.
39. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проєктування : навч.-метод. посібник / Кол. авторів ; за ред. О. Рейпольської. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 222 с.
40. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / Н. Гавриш, Т. Панасюк, Т. Піроженко, О. Рогозянський, О. Хартман, А. Шевчук; За заг. наук. ред. Т. Піроженко. Київ : Українська академія дитинства, 2021. 80 с.
41. Парціальна програма розвитку дитини від 2 до 6 років через ГРУ «Творці майбутнього» та методичні рекомендації / О. Рома, І. Звоник, Г. Малевич, Г. Шварова, О. Шуляк. The LEGO® Foundation. Запоріжжя: СТАТУС, 2022. 108 с.
42. Піроженко Т. Ігрова діяльність дошкільника: молодший дошкільний вік. Київ: Генеза.2016. 451 с.

43. Поніманська Т. Дошкільна педагогіка. 4-те вид., перероб. Київ: ВЦ «Академія», 2018. 408 с.
44. Попович О. Підготовка майбутніх вихователів до організації конструктивної діяльності дітей дошкільного віку: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 Теорія та методика професійної освіти. Тернопіль, 2017. 22 с.
45. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільня» / О. Білан; за заг. ред. О. Низковської, 2017. 256 с.
46. Рібцун Ю. Вихователь й малюки конструюють залюбки: метод. посібник для роботи з дітьми 3-6 років. Київ: Генеза, 2017. 192 с.
47. Рожок Т., Костецька О. Від маленької цеглинки – до розумної дитинки : дидактично-ігровий посібник. Вінниця : КУ «ММК». 2018. 15 с.
48. Розвиток, навчання і виховання дітей у різновікових групах : навч.-метод. посіб. / авт.-упор. Л. Зданевич. вид. 2-ге, доповн. Хмельницький : Вид-во ХГПА, 2013. 196 с.
49. Рома О. Гра по новому, навчання по-іншому : методичний посібник. Київ : The LEGO Foundation, 2018. 44 с.
50. Рома О., Близнюк В., Борук О. Програма розвитку дитини від 2 до 6 років та методичні рекомендації «Безмежний світ гри з LEGO». The LEGO Foundation. 2016. 140 с.
51. Савченко М. Вплив ігрової діяльності на виховання самостійності в дітей дошкільного віку. *Наука і освіта*. 2011. № 4. С. 358-361.
52. Самборська О. Гра як метод виховання. 2009. URL : <https://ukrajinciberlinu.wordpress.com/>.
53. Світ дитинства: комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів / упоряд.: О. М. Байер, Л. В. Батліна, А. М. Богущ; за заг. ред. Л. В. Батліної. Тернопіль : Мандрівець, 2022. 200 с.
54. Смоляна С., Адаменко О. Веселі хвилинки з LEGO-цеглинками. *Дошкільне виховання*. 2017. № 12. С. 26–27.

55. Солод З. Конспект заняття з конструювання для дітей старшої групи «Дивовижна планета». URL : <https://vseosvita.ua/library/konspekt-zanatta-z-konstruuvanna-dla-ditej-starsoi-grupi-divovizna-planeta-74422.html>.
56. Стаєнна О. Ігрова діяльність дошкільників: сучасний формат. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2018. №10. С. 38-42.
57. Стеценко І. Лего-конструювання як компонент STREAM-освіти для дошкільників. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2016. № 5. С. 37-41.
58. Стеценко І. Конструктор – універсальна 3D-наочність. *Дошкільне виховання*. 2015. № 9. С.13.
59. Сухар В. Конструювання в закладах дошкільної освіти. Старший вік. Харків : Ранок, 2018. 176 с.
60. Сухорукова Г., Дронова О., Голота Н., Янцур Л. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі : підручник / за заг. ред. Г. В. Сухорукової. Київ : Видавничий Дім Слово, 2014. 376 с.
61. Творогова Н. Конструктивна творчість дошкільників. Харків : Вид. група «Основа», 2011. 160 с.
62. Федорова М. Теорія та методика ігрової діяльності дітей дошкільного віку: навчальний посібник. Житомир: ФОП Левковець, 2018. 105 с.
63. Федорович А., Савченко Л. Конструювання як засіб розвитку мислення дітей дошкільного віку. *Молодь і ринок*. 2020. № 3-4 (182-183). С. 63-69. URL : <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/216688/216713>.
64. Цьомах С. Мовленнєвий розвиток дітей старшого дошкільного віку засобами технології ЛЕГО. *Інноваційні технології в дошкільній освіті: Збірник наукових статей за матеріалами III Міжнародної науково-практичної інтернетконференції, м. Переяслав-Хмельницький, 28-29 квітня 2020 р.* / за заг. ред. Л. О. Калмикової, Н. В. Гавриш. Переяслав-Хмельницький. ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». 2020. С. 283-288.

65. Чапелтон Т. Як поєднати гру з навчанням для дітей дошкільного віку. 2021. URL : <https://www.britishcouncil.org.ua/blog/play-and-learning-in-the-early-years>.
66. Чорна С. Цікава економіка: формування економічної компетентності старших дошкільнят у сюжетно-рольових творчих іграх. *Палітра педагога*. 2011. № 5. С. 6–10.
67. Шалда Н. Інтеграція LEGO-технології в освітній процес дошкільного навчального закладу. *Особистісно-професійна компетентність педагога: теорій і практика: збірник матеріалів II Всеукраїнської науковометодичної практичної конференції* / за заг. ред. Л. Серих. Суми : НІКО, 2018. С. 319–321.
68. Шперкач О. Вплив конструктивних ігор на розвиток логічного мислення дітей старшого дошкільного віку. URL : <https://ird.npu.edu.ua/files/shperkach.pdf>.
69. Щербакова К. Рольові ігри з будівельним матеріалом як засіб соціалізації дітей старшого дошкільного віку. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*. 2019. №1. URL : <https://pedejournal.cdu.edu.ua/article/view/3266>.
70. Я у світі. Програма розвитку дитини від народження до шести років / О. Аксьонова, А. Аніщук, Л. Артемова та ін. ; наук. кер. О. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2021. 488 с.